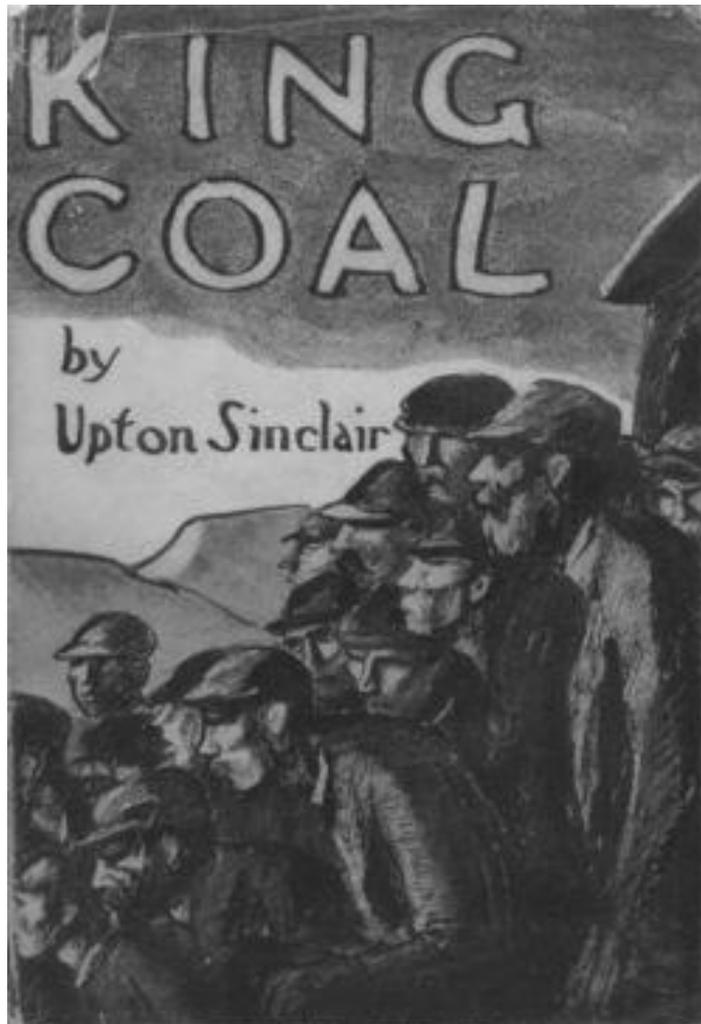

Amerikaromanens inspirationskällor och verklighetsbakgrunder

Digital bilaga till Medlemsblad nr 42

Av Lennart Leopold

ISSN 1653-0268

Denna digitala bilaga är en avsevärt utvidgad version av det motsvarande avsnittet i *Medlemsblad nr 42*. Inte minst har här infogats ett stort antal illustrationer. Eftersom medlemsbladet och den digitala bilagan under en längre period växte vidare var för sig, kan ordval och formuleringar ibland variera även mellan stycken som annars innehåller samma information.

Innehåll

Inledning s. 3

I. Inslag med verklighetsbakgrund i romanen

Splittringen mellan arbetarnas många nationaliteter s. 6
Cleopatra, Mary Garden och diamanthätskon (1919) s. 8
Anarkistiska bombattentat (1919) s. 11
John Reed s. 13
”Socialisttidningen” – *The New York Call* s. 17
Förenade Nyhetsbyrå – The Associated Press (AP) s. 17
Upton Sinclair och de ”prostituerade” amerikanska journalisterna (1919) s. 19
De svartas situation s. 22
The Red Summer (1919) s. 23
Den stora kolstrejken (1919) s. 24
The Bisbee Deportation (juli 1917) s. 25
Den falska vapenvilan (7 nov 1918) s. 27
Två böcker om rasteori s. 29
The Red Scare (1919–20) s. 32
John Polk och jakten på ”I.W.W.-arna” s. 32
En godmodig skurk s. 34
Chicagodetektiverna – Pinkerton National Detective Agency s. 36
The Anaconada Road Massacre (21 april 1920) s. 37
Kopplingen mellan romanens kolstrejk och folkmordet på armenierna s. 42

II. Ludlow-massakern 1914 och opinionen mot John D. Rockefeller Jr.

Ludlow 1913–14 s. 45
”The Death Special” s. 47
Demonstrationer utanför Rockefellers kontor 1914 s. 49
De sörjande demonstranterna i New York (”The Mourning Pickets”) s. 50
”Class War in Colorado” (*The Masses* omslag i juni 1914 samt Eastmans artikel) s. 54
”Caught Red-Handed” (*The Masses* omslag i juli 1914) s. 56
Anarkistiska bombattentat 1914, efter Ludlow s. 57
Margaret Sangers artikel ”Cannibals” i *The Woman Rebel* (maj 1914) s. 58
The Walsh Commission / The Commission on Industrial Relations s. 61
”Rockefeller Law” (*The Masses* omslag i juli 1915 samt George Creels artikel) s. 62
”Filantropen John D. Rockefeller Jr.” s. 64

Bilden på första sidan visar framsidan av Upton Sinclairs roman King Coal (1917). Omtryck av första upplagan 1921.

Inledning

Sedan tidigare vet vi att Gustaf Hellström inte har dragit sig för att i sina romaner lyfta in autentiskt material, mer eller mindre bearbetat. Exempelvis kan man tänka på religionsdebatten i *En mycket ung man* (1923), där Hellström bland annat använt sig av Bengt Lidforss bok *Kristendomen förr och nu*, eller på de danska tidningsartiklar och dokument som den unge krigshjälten snörmakare Lekholm har fört med sig från sin tid som frivillig i danska armén.¹

Att Hellström ibland låtit sig inspireras av verkliga personer och verkliga händelser är också väl känt. I *En mycket ung man* är det förstas Bengt Lidforss som är inspirationen och i *Snörmakare Lekholm får en idé* är det autentiska frivilliga svenskar som inspirerat. Ett annat och i vårt nuvarande sammanhang närliggande exempel är arbetarkonflikten i romanen om *Polismästare Malmros*, som går tillbaka på en motsvarande konflikt i Malmö, de s.k. ”Möllevångskravallerna”. Förebilden för polismästaren finner vi också där, det var för övrigt en gammal skolkamrat till Gustaf Hellström.²

Det är alltså knappast förvånande att han tycks ha gått till väga på liknande sätt redan i sin Amerikaroman. Jag har funnit åtminstone en autentisk artikel som Hellström nära följer, och detta öppnar förstas upp för möjligheten att även andra delar av pressmaterialet i romanen kan vara autentiska.

Utifrån min ursprungliga kunskap byggde jag tidigt en teori som gick ut på att Hellström fått kännedom om och inspirerats av 1913–14 års mycket långvariga kolgruvekonflikt vid kolfälten i Colorado, vilken kulminerade i ”the Ludlow Massacre” (som i sin tur följdes av det en och en halv vecka långa ”Colorado war” eller ”10-Day War”). Förmedlare skulle i så fall ursprungligen ha varit vännen John Reed, den radikale författaren och journalisten. Reed hade ju 1914 rest ut till Colorado och skrivit ett uppmärksammat reportage kring förhållandena där.

Den som var huvudägare i The Colorado Fuel and Iron Company, som drev de aktuella gruvorna, var den mångomtalade finansmannen och filantropen John D. Rockefeller Jr., som också ingick i bolagets styrelse, så jag tänkte mig att Hellström kunde ha använt sig av konturerna av dennes verksamhet som en sorts mall när han skapat den fiktiva romankaraktären Ruskin Howard.

Jag fann så småningom att de två dramatiska händelser som inträffar vid romanens fiktiva kolgruvor i Sinai, Arizona, hade inspirerats av andra och i

¹ Se Lennart Leopold: ”Urspårad lundabohem eller missförstått geni? Kring Gustaf Hellströms bild av Bengt Lidforss” i *Gustaf Hellström (Kristianstads Stadsbiblioteks skriftserie I, 1999)* respektive Bengt Tomson: ”Gustaf Hellström får en idé. Några anteckningar kring snörmakare Lekholm” i *Medlemsblad nr 21*, våren 2011.

² Se Anders Björnssons kapitel ”I modernitetens malström. Kring Carl Heribert Malmros” i Sällskapet bok *Det var ingen tjugande idyll. Gustaf Hellström och hans tid*.

tiden betydligt mer närliggande skeenden. Men bägge dessa utspelade sig i koppargruvor, så det måste ha funnits en god anledning för Hellström att hålla fast vid kolgruvorna. Denna anledning skulle kunna vara just kopplingen till Rockefeller Jr. och Colorado.

John D. Rockefeller, far och son. Fadern hade som gåva lämnat över aktierna i The Colorado Fuel and Iron Company till sonen, som väl i efterhand inte kan ha varit så väldigt glad över just detta?

Bild hämtad från Rockefeller University – www.rockefeller.edu/about/history/

Det fanns länge två saker som störde min teori. Den ena var att det faktiskt låg ett helt världskrig mellan Ludlowmassakern och romanbygget. Varför kändes dessa händelser 1914 ändå så aktuella och inspirerande för Hellström, som ju själv inte kom till Amerika förrän vårvintern 1918?

Det andra som störde mig var att Hellström runt årsskiftet 1919-20 uppenbarligen ändrade sina planer för romanen så radikalt att han skrev om den helt. Varför? Vad hade hänt?

Här ska först sägas att vi faktiskt inte har en aning om hur romanen ursprungligen var tänkt. Vi har en preliminär titel – *Idealisterna* – men inget mer. Skulle den ursprungliga romanen i än högre grad än den nya handla om amerikanska äktenskap? Skulle den alls innehålla arbetskonflikter? Fanns bilden av den skurkaktiga amerikanska pressen redan med? Vi vet inte.

Ett händelseförlopp som bör ha inspirerat Hellström och åter påmint honom och hans radikala vänner i Woodstock om Colorado och Ludlow 1914 är den drygt månadslånga landsomfattande kolgruvekonflikt som utspelade sig under oktober och november 1919. Det måste ha varit intressant att i realtid försöka följa ett strejkförlopp genom den amerikanska pressen.

Men kolgruvekonflikten i Colorado hade aktualiserats för Amerikas radikaler redan året innan Hellström kom till Amerika. Det skedde i och med publiceringen av den socialistiske journalisten och författaren Upton Sinclairs roman *King Coal*, som skildrar en gruvkonflikt och utspelar sig i en kolgruveort före och efter att ett av gruvschakten drabbas av en förödande explosion. Enligt författarens efterord bygger romanen på dennes erfarenheter och kunskaper från Colorado 1913–14.

Händelserna i Colorado och Ludlow var alltså ett fortfarande aktuellt ämne när Hellström kom till Amerika vårvintern 1918.

Men en fråga återstår. Varför ändrade han sina planer för romanen runt nyåret 1919–20, så pass genomgripande att han valde att börja om? Jag har funnit att den avgörande orsaken sannolikt var ytterligare en bok av samme författare!

Litteratur föder litteratur, säger man ju, och när jag till sist fann och läste Upton Sinclairs uppgörelse *The Brass Check. A Study of American Journalism* föll pusselbitarna på plats.³ Boken publicerades just i slutet av 1919 och här fanns allt det aktualiserat som jag funderat kring. (Mer om Sinclairs böcker längre fram.)

Att Hellström även utnyttjar egna erfarenheter i sin roman är ganska självklart. Liksom Bengt Blanck är han svensk journalist och liksom romanfiguren kom han våren 1918 till New York från Paris med ett amerikanskt trupptransportfartyg. Annat i romanen är inte lika självupplevt. Till skillnad mot Blanck hade ju Hellström sin amerikanska hustru Louise, som väntade på honom i sin lägenhet på södra Manhattan, och genom henne och hennes släktingar, vänner och bekanta tycks han tämligen snabbt ha kunnat inrätta sig i det Amerika, som han vid ankomsten förväntade sig så mycket av men som han med tiden blev allt mer besviken på.⁴

Så småningom tycks Hellström ha återknutit kontakten med John Reed, och genom honom och hans kretsar började han att se Amerika ur ett annat perspektiv. Det var som att lära känna ett helt annat land, och det var rimligen detta för honom själv nyupptäckta och upprörande Amerika som han ville skildra och avslöja i sin roman.

³ Upton Sinclair: *The Brass Check. A Study of American Journalism*. Utan förlag: "Published by the author. Pasadena, California. 1919.

⁴ Se Sällskapetets bok *Kriget, Wilson och freden*.

I

Inslag med verklighetsbakgrund i romanen

Splittringen mellan arbetarnas många nationaliteter

I Medlemsblad nr 41 skrev jag om hur kolbolaget medvetet försöker underblåsa splittringen mellan arbetargrupperna. Här nedan anknyter jag till detta, utifrån ett stycke ur Medlemsbladet (här dock av praktiska skäl uppdelat i två).

Merparten av romanens kolgruvearbetare är fattiga immigranter som åren före kriget lockats till Amerika av gruvbolaget och anlant till stationen i Sinai med sina knyten och ”med en adresslapp kring halsen, på vilken det stod: f.v.b. Amason-gruvorna, Sinai, Arizona, U.S.A.” (romanen, s. 102). De betraktas av gruvbolaget närmast som en sorts immigrantboskap – om de är missnöjda och strejkar kan de helt enkelt drivas bort! (Mbl nr 41, s. 30)

En kommentar till detta är att tillgången på invandrad arbetskraft var så stor före kriget (ca en miljon nya immigranter om året) att arbetsgivarna lätt kunde ersätta de arbetare som avskedades – eller rent av dog i gruvorna, vid de återkommande olyckorna! Det var lättare att ersätta döda gruvarbetare än att skaffa fram nya mulor att använda som dragkraft nere i gruvorna.⁵

De flesta tillhör någon av de olika nationaliteterna på Balkan, och gruvbolaget har genom åren underblåst deras inbördes rivalitet för att de inte ska göra gemensam sak och organisera sig. (Mbl nr 41, s. 30f)

Av Upton Sinclairs roman *King Coal* framgår tydligt att principen ”söndra och härska” tillämpas i gruvsamhällena, helt enkelt genom att man underblåser den inbördes rivalitet och de fördomar som är förhärskande mellan de olika invandrargrupperna, vilka under normala förhållanden knappast umgås och som ju heller inte förstår varandras språk. Först i samband med längre arbetskonflikter med bolaget kunde de börja svetsas samman.

Hal, romanens manliga huvudperson, är en ung, studerad, engelsktalande vit amerikan av god familj. Av nyfikenhet på gruvarbetarnas villkor har han sökt anställning i gruvarbetarsamhället North Valley. Vid anställningen hänvisas han till Reminitskys risiga pensionat men kan omöjligt trivas där.

Så nu hyr han i stället in sig hos den italienska familjen Minetti (som i romanen räknas in i gruppen Dagoes). Men i och med detta förlorar han i status i

⁵ När det i Sinclairs *King Coal* akut blir aktuellt att i förebyggande syfte utrymma det gruvschakt som ännu inte exploderat ropar den ansvarige: ”Damn the men! Save the mules!” (“BOOK TWO – THE SERFS OF KING COAL”, Section 27)

gruvsamhället, där mer än tjugo språk talas och alla tycks ha sin sociala rangplats klart definierad:

Hal made the move at once, sacrificing part of a month's board, which Reminitsky would charge against his account with the company. But he was willing to pay for the privilege of a clean home and clean food. To his amusement he found that in the eyes of his Irish friends he was losing caste by going to live with the Minettis. There were most rigid social lines in North Valley, it appeared. The Americans and English and Scotch looked down upon the Welsh and Irish; the Welsh and Irish looked down upon the Dagoes and Frenchie; the Dagoes and Frenchie looked down upon Polacks and Hunkies, these in turn upon Greeks, Bulgarians and "Montynegroes," and so on through a score of races of Eastern Europe, Lithuanians, Slovaks, and Croatians, Armenians, Roumanians, Rumelians, Ruthenians – ending up with Greasers, niggers, and last and lowest, Japs.

King Coal, BOOK ONE — THE DOMAIN OF KING COAL, Section 18.

Upton Sinclair (1878–1968)

Bild hämtad från en.wikipedia.org

Cleopatra, Mary Garden och diamanthästskon

Tidigt i romanen bjuder Mrs Howard in Bengt Blanck till sin loge på operan för att bevista Jules Massenets *Cléopatre*.⁶

Stycket gavs i New York i januari 1919. Titelrollen spelades av den amerikanska sångerskan Mary Garden (1874–1967; född i Skottland), som i början av seklet gjort sensation i Paris inte bara med sin vackra röst och sitt finstämda agerande utan också med sin skönhet och sin sensualitet, som tycks ha attraherat både män och kvinnor. I Paris hade hon på Opéra-Comique spelat de kvinnliga huvudrollerna vid ett flertal världspremiärer, bland annat i Debussys opera *Pelléas et Mélisande* (1902).

Garden as Melisande (left) and Salome

Att döma av beskrivningarna är det The Metropolitan ("Old Met") som avses i romanen, men sedan ett tiotal år var Mary Garden engagerad vid ett operakompani i Chicago, så det var en uppsättning från denna stad som nu gjorde gästspel i New York. Viktigare för förståelsen av Hellströms intentioner är

⁶ Se *Medlemsblad nr 41, Romanen om Amerika*, s. 20f samt s. 24–28.

emellertid att Massenets *Cléopâtre* faktiskt *inte alls* gavs på Metropolitan, utan på en rivaliserande scen – The Lexington Theatre!

Varför ändrar då Hellström på detta? Jo, en god del av idén med att alls ta med operaföreställningen i romanen var rimligen att tydligt göra klart för läsaren vilka samhällskretsar det är som Bengt Blanck förs in i, genom pariservännen Whitman Howards introduktionsbrev. Var lyser den allra högsta överklassen som starkast, om inte i Metropolitans diamanthästska?

Metropolitanoperan i New York. Se också omslagsbilden på föregående medlemsblad (nr 41). The Diamond Horseshoe med de privata logerna utgjordes ursprungligen av de två nedersta raderna (men endast den allra nedersta efter en ombyggnad ca 1940). Byggnaden revs 1967.

Men om syftet bara hade varit att föra in Bengt Blanck i diamanthästs-kon kunde någon helt annan föreställning ha valts, så det måste finnas ytterligare skäl.

Av romanen framgår att för New York-publiken är sensationen med Massenets *Cléopâtre* den att huvudrollen för allra första gången ska spelas av en amerikanska (se *Medlemsblad nr 41*, s. 27). Cleopatras roll är sensuell och utmanande. Intresset är på topp, och när Blanck studerar publiken genom sin kikare anar han en sorts amerikansk sexuell massnevros.

Det är den kvinnliga huvudrollsinnehavaren i just denna uppsättning som fångar intresset, alltså i verkligheten *Mary Garden* (i romanen nämns hennes motsvarighet inte vid annat namn än Cleopatra).

Gustaf Hellströms/Bengt Blancks observationer av publikens reaktioner på Gardens/Cleopatras företeelse har jag funnit bekräftade i artikeln "Massenet, Mary Garden, and the Chicago Opera 1910–1932" av Bruce Duffy.⁷ Denne citerar bland annat en framstående Chicagobankir som lär ha sagt: "I only go to the opera when Mary's there because, you know (Ha! Ha!) she really is good to gaze upon." Självpåpekade Garden senare: "The Chicago audiences seem to prefer me in [Massenets] *Thais* because I wear fewer clothes in that one."

Apropå *Cléopâtre* säger Garden i en tidningsintervju att hon så småningom förstått varför ett sådant stycke ges på främmande språk i Amerika: "It is so that they may present Massenet's *Cléopâtre* without danger of police interference. I won't dwell on the details in the column of a newspaper intended for general circulation..."⁸

⁷ Artikeln, som är publicerad på nätet, innehåller fakta, uppställningar och illustrationer. De två bilderna på sidan 8 här ovan är hämtade därifrån. Klicka på länken: www.bruceuffie.com/massenet7x.html

⁸ Se *Medlemsblad nr 41*, s. 21 och då även not 13.

Anarkistiska bombattentat

Anarkisters bomber spelar stor roll i romanen, oavsett om de verkligen detonerar eller inte. Samma år som Hellström bör ha fått idén till den andra och definitiva versionen av sin roman inträffade en rad attentat och attentatsförsök, som alla brukar hänföras till Galleanisterna.⁹

Det första – misslyckade – attentatsförsöket i romanen, då en bomb kom i mr Howards post, bör ha haft sin förebild i ett stort antal bomber inslagna i brunt papper, vilka sändes i posten i slutet av april 1919 till bl a kända politiker och affärsmän – bland dessa även John D. Rockefeller. Alla bomberna nådde inte sina adresser och inte alla som kom fram detonerade, men hustrun till en senator från Georgia brännskadades och familjens hushållerska miste händerna när hon försökte öppna paketet.

Det bombattentat som avslutar romanen har sannolikt som förebild den serie av nio stora bomber som Galleanisterna lyckades spränga den 2 juni 1919, utanför olika fastigheter nästan samtidigt i åtta olika städer. Man har beräknat att varje bomb innehöll cirka elva kilo dynamit och därtill kraftiga metallstycken som splittades vid explosionen.¹⁰

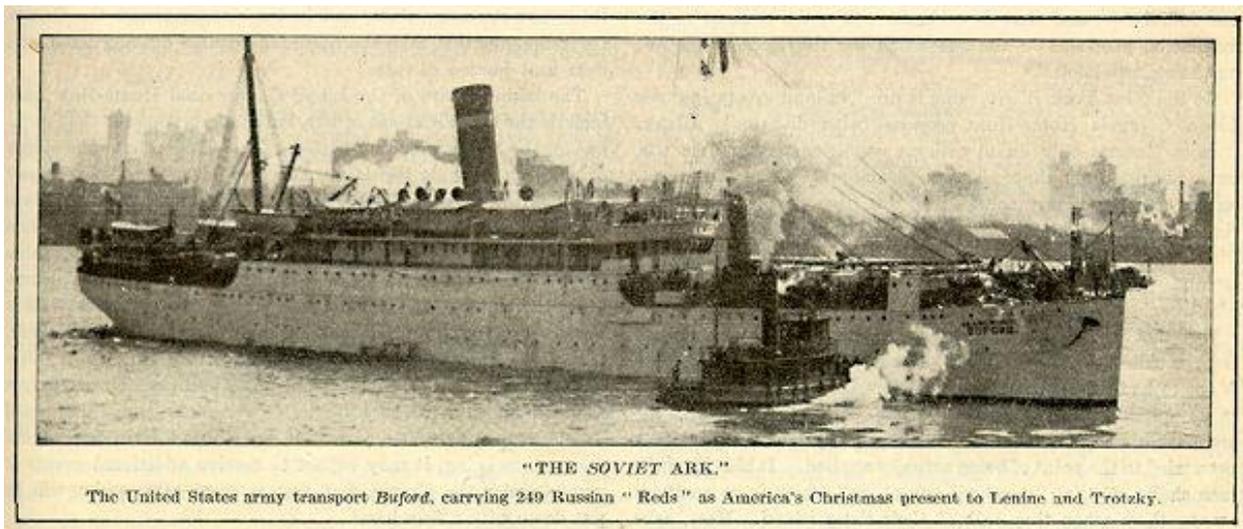

Klipp ur *New York Tribune* 4 juni 1919. Hämtat från en.wikipedia.org

⁹ Se artikeln "Galleanists" på en.wikipedia.org.

¹⁰ Källa: "1919 United States anarchist bombings" på en.wikipedia.org.

Liksom i romanen följdes attentaten av febril verksamhet i form av arresteringar och utvisningar. Mest uppmärksammas i pressen blev sannolikt deporteringen till Sovjetunionen av 249 politiska radikaler eller andra oönskade element, bland annat de kända anarkisterna Emma Goldman och Alexander Berkman. Avfärd skedde strax före jul 1919, och den mödosamma resan tog nästan en månad. Den företogs med ett gammalt trupptransportfartyg som hette Buford men som i pressen nu kallades "The Soviet Ark" eller "The Red Ark". Raljerande talade man om deportationen som Amerikas julklapp till Lenin och Trotskij. (Följ länken till engelska wikipedia: [USAT Buford - Wikipedia.](#))

Illustrationer från en.wikipedia.org

John Reed (1887–1920)

Jan Olof Olsson (Jolo) satte forskningen på spåren, när han i inledningen till John Reeds bok *Tio dagar som skakade världen* i förbigående påpekade att Gustaf Hellström i sin sista roman, *I morgon är en skälm* (1952), ”har en skildring av en radikal, levnadsglad amerikan som verkar bra lik John Reed” (s. 13).

John Reed ca 1917. Bild hämtad från en.wikipedia.org

Som jag i ett annat sammanhang argumenterat för, bör Hellström ha lärt känna John Reed i Paris under krigets första månader hösten 1914.¹¹ Efter att brådstörtat tvingats lämna Senlis i samband med krigsutbrottet bodde Hellström åter i Paris, där han umgicks med de kvarvarande utländska journalisterna. När John Reed dök upp var det lite av en sensation. Bland de amerikanska journalisterna var han nämligen redan berömd. Från revolutionen i Mexiko hösten 1913, hade han publicerat reportage i den av ex-presidenten Theodor Roosevelt redigerade tidskriften *The Metropolitan*. Och så sent som i juli 1914 hade hans omfattande och uppmärksammade artikel ”The Colorado War” publicerats i samma tidskrift, där han bland annat uppmärksammar the Ludlow Massacre (bild på nästa sida).¹²

¹¹ Se Sällskapetets bok *Kriget, Wilson och freden*, s.10, not 7.

¹² Följ länken för att läsa Reeds artikel ”The Colorado War” i *The Metropolitan* (s. 11-16): <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uva.x030708269&view=1up&seq=1&skin=2021>

The Colorado War

By John Reed

HERRINGTON (Attorney for the Colorado Fuel and Iron Company): Just what is meant by "social freedom" I do not know: Do you understand what the witness meant by "social freedom," Mr. Welborn?

MR. WELBORN (President of the Colorado Fuel and Iron Company): I do not.—From the testimony before the United States Congressional Investigating Committee.

I GOT into Trinidad about ten days after the massacre at Ludlow. Strolling up and down the main street, talking in little groups on the corners, lounging in and out of strike headquarters, were hundreds of big, strong-faced miners in their Sunday bests. They sauntered along quietly, good-naturedly, hailing one another across the street in foreign tongues like a crowd of farmers come in for the country fair. The noticeable thing was there were no women. The women didn't come out of their cellars for several days later. And yet it was hard to believe that only a week before, in a bitter night of storm, these jovial, simple foreigners had gone, with guns in their hands, eighteen miles over the hills to burn Forbes mine and kill its defenders.

It was a bright, sunny day. Stores and moving-picture shows were open, street-cars and automobiles and ranchers on horseback went by. Policemen stood twirling their clubs on the corners just as if three nights before a lawless mob with rifles had not tramped the streets and prepared for a desperate house-to-house battle with the militia.

When there is war John Reed is the writer to describe it. That is why the METROPOLITAN sent him straight from Mexico to Colorado

Ruins of the Ludlow Tent Colony

PHOTO BY PAUL THOMPSON

York and goes gunning for miners in Colorado, where does the uplift come in? If he endeavors to suppress white slaves in New York while fostering conditions favorable to the traffic elsewhere, does it buy him anything in "the Sweet Bye and Bye?"

I asked who wrote that, and they told me a Trinidad doctor who had no connection with the union. That is the extraordinary thing about this strike: that nine out of ten business and professional men in the coal district towns are violent

and is shot in the back when he is running away because he does not know the customs of this country; and why they should shoot at us God knows.

I asked her how it happened.

We sleep late in the tent colony because we have no work to do, and I am just getting the children's breakfast when my husband comes saying: "They're going to attack the tent colony, and to go." I say: "Wait until I get the children's breakfast." "Never mind," he says: "get down cellar." Bed not made. Breakfast burning on stove. But there is no time. We pull the bed outside and go down under the door, and just then all the bullets in the world come through the tent and break the oatmeal pot on the stove and the oatmeal run all over and get burned, and smash the mirror on my bureau. Then Miss Fyler come and I start. I got seven children—my God it's hard to make them go!—and they shoot us while we run and shoot through my dress. I try to say good-bye to my man, and I can't see him because he is going the other way so the melish will shoot him and not shoot us. There are two shot men in that well and they bleed.

As she talked the other women crowded round, each trying to tell the horrible story in different languages. Maria Czekovitch dragged her little girl up to be interpreter:

My man was killed at Tabasco mine two months before the strike, and the company pay me \$20 to buy a coffin with, and then throws me out because they do not want me. I go to Ludlow tents and take boarders there. I am very rich woman because I have no children. In two years I save \$125 and I have my husband's two suits of clothes and his watch which cost \$30 in Denver. I am lying in the pit in my tent when the militia come in the evening after the shooting all day, and they smash open my trunk and take my husband's clothes and watch, and militiaman puts his hand in my breast and takes out my money and puts it into his pocket and hits me with the butt of his gun and says: "I don't care whether you get burned or not, you God damn red-neck."

I went to Ludlow next day to see the Federal troops come in and the militia leave. The tent colony or where the tent colony had been was a wast

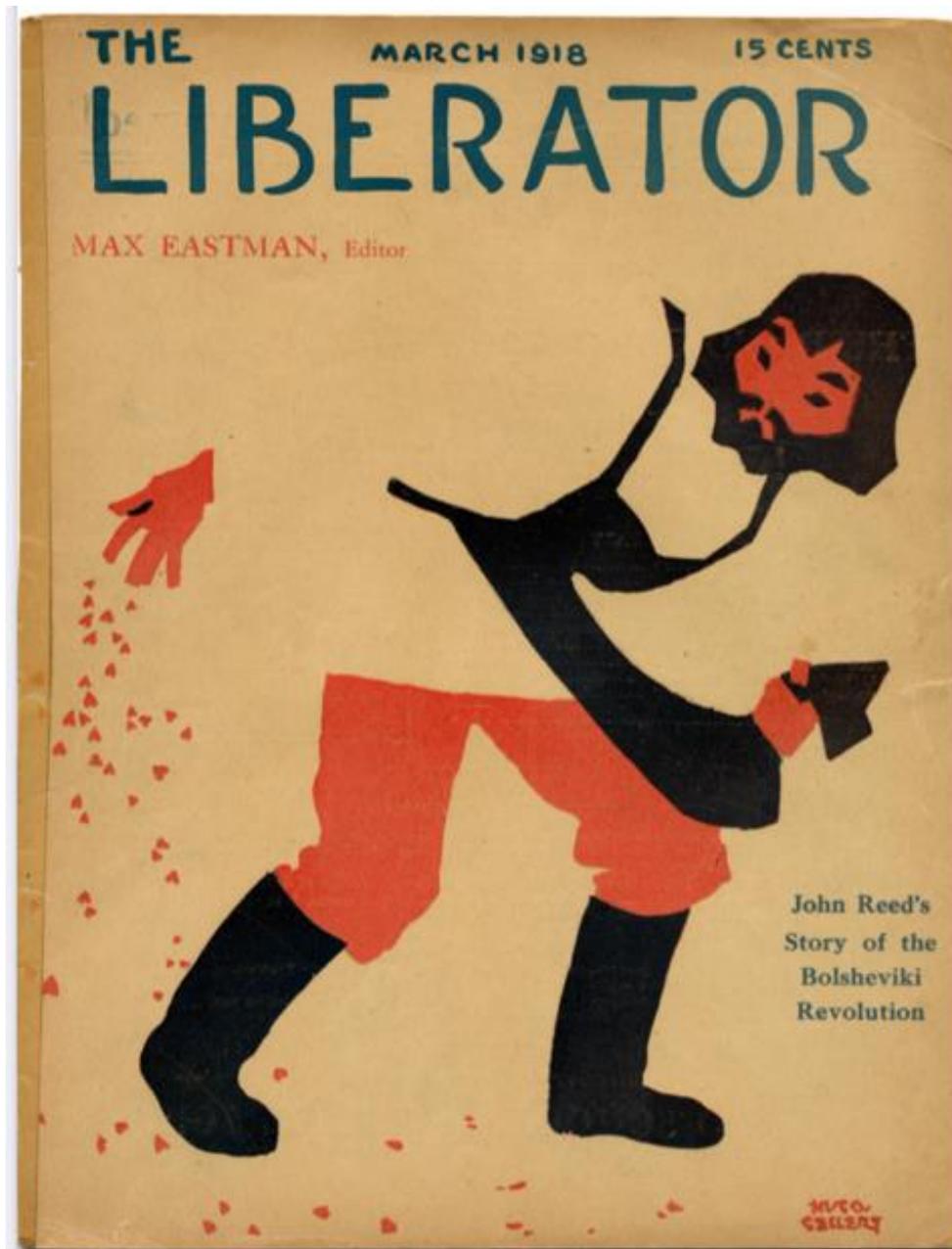
Som amerikansk betraktades Reed ännu som journalist från en neutral stat och han utnyttjade de närmaste åren sina möjligheter att resa runt i Europa (Tyskland, Östeuropa och till och med Turkiet) och rapportera om kriget, som han betraktade som ett resultat av den förhatliga kapitalismen. Från Konstantinopel uppmärksammade han bl.a. armeniernas utsatta situation.

Reed utvecklades under sina sista år till en alltmer radikal socialist, vilket speglas bland annat i hans medarbetarskap i Max Eastmans *The Masses* och efterföljaren *The Liberator*.¹³ Han var dessutom en förgrundsfigur inom I.W.W.

I oktober/november 1917 befann Reed sig lägligt nog i S:t Petersburg, dit han rest på uppdrag av Max Eastman, som också hade samlat ihop pengar till

¹³ Kompletta nummer och årgångar av *The Masses* och *The Liberator* kan laddas ned som PDF från *Marxists Internet Archive*. Adress: www.marxists.org. (Klicka på pilen vid *Select Periodical* och välj tidskrift från den omfattande listan.)

resan.¹⁴ Sina upplevelser i Ryssland under bolsjevikrevolutionen skildrade Reed i en artikelserie med rubriken "Red Russia – the Triumph of the Bolsheviki", vilken inleddes i mars 1918 i det första numret av *The Liberator* (se bilden här nedan). I utvidgad version publicerades artiklarna sedan i den ovan nämnda boken *Tio dagar som skakade världen*, vilken försågs med ett förord av Lenin.

¹⁴ Källa: Excerpt from *Reflections on the Failure of Socialism* (1955) By Max Forrester Eastman (1883-1969). Klicka på länken: [Max Eastman on abandoning socialism \[text\] – Stephen Hicks, Ph.D.](#)

Oberoende av varandra tog sig Hellström och Reed över till Amerika och New York ungefär samtidigt vårvintern 1918. Nu bör de haft många tillfällen att åter träffas, eftersom de bägge mestadels befann sig i New York med omnejd. De umgicks delvis i samma kretsar under de cirka 18 månader som Reed var hemma, och Hellström kunde dessutom läsa om vännen i tidningarna. Denne höll nämligen uppmärksammade tal och kom som uttalad bolsjevik och aktiv inom I.W.W. inte oväntat i klammeri med rättvisan. Så småningom återvände Reed dock till Ryssland. Under resa tillbaka från The Baku Congress of the Peoples of the East, som hölls i september 1920, insjuknade han i tyfus och dog i oktober samma år. Han ligger begravd i Kreml.

Enligt min uppfattning talar mycket för att Hellströms kontakter med John Reed (men förstås även med andra radikaler i Greenwich Village och Woodstock) har betytt mycket för grundidén bakom och framväxten av Gustaf Hellströms roman *Ett rekommendationsbrev*. Redan detta att romanens arbetarkonflikter utspelar sig i ett kolgruvedistrikt talar för att Coloradokonflikten 1913–14 varit den ursprungliga inspirationskällan.

The New York Call

Den första morgonen på hotellet i New York beställer den alltid tidnings-hungrige Bengt Blanck upp till rummet "en republikansk, en demokratisk och en socialisttidning - New Yorks enda engelskspråkiga". Den sistnämnda motsvarar *The New York Call* (ursprungligen *The New York Evening Call*) som utkom åren 1908-1923. (Sedan tidigare fanns en socialisttidning i New York på Jiddisch och även en på tyska - *The Newyorker Volkszeitung*.)

Jag har tyvärr inte kunnat finna något arkiv på nätet för denna tidning, som Hellström rimligen har läst tämligen regelbundet och kanske också använt sig av i romanen. Här avbildas en förstasida från 1908. (Bild hämtad från artikeln "New York Call" på en.wikipedia.org.)

Förenade Nyhetsbyrån – Associated Press (AP)

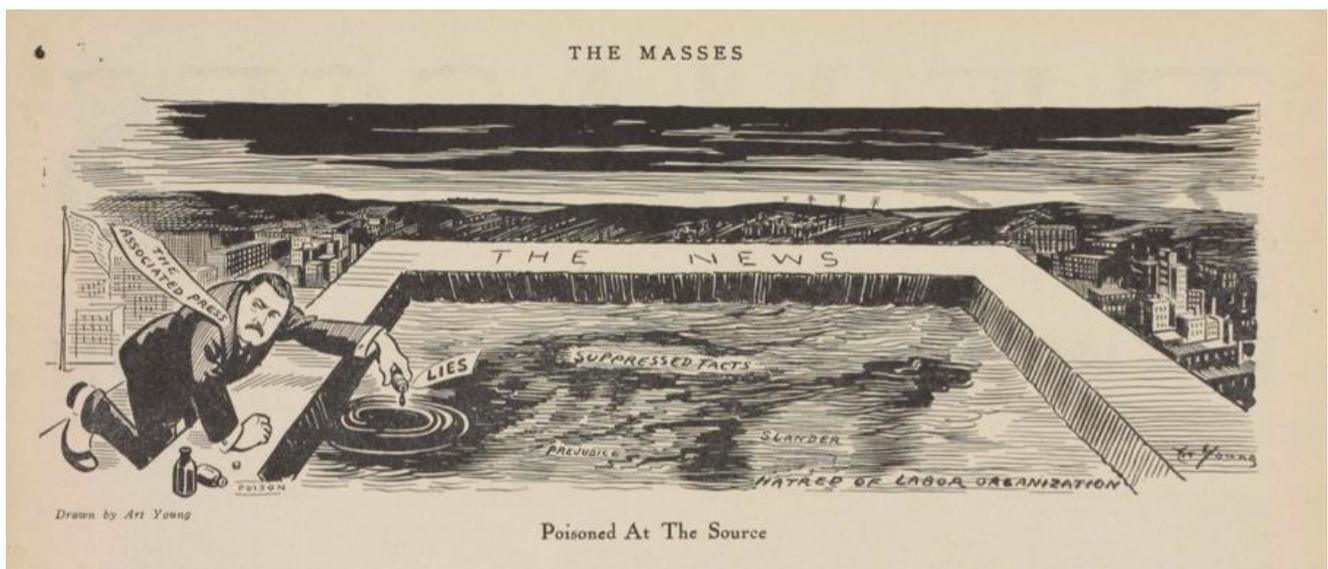
Nyhetsbyrån *The Associated Press* (AP) kunde inte ha egna anställda korrespondenter överallt, och som namnet antyder byggde organisationen i stället på nyhetssamverkan mellan ett stort antal tidningar (antalet 1200 nämns ibland).

I romanen hävdar socialisttidningens journalist Abraham Weintraub att ”Förenade nyhetsbyrån” förtiger nyheter eller vid behov till och med fabricerar falska sådana, med följd att de borgerliga New York-tidningarna publicerar helt andra versioner av händelserna vid kolgruvorna i Sinai än vad socialisttidningen gör. Något som Bengt Blanck själv kan konstatera när han jämför. Detta är inget eget påfund av Hellström. Diskussionen var aktuell redan före kriget och hade inte tystnat.

I julinumret 1913 av *The Masses* anklagade dess redaktör Max Eastman i en ledare nyhetsbyrån *The Associated Press* (AP) för att konsekvent ha undvikit att rapportera om Paint Creek–Cabin Creek-strejken 1912, en drygt årslång blodig arbetarkonflikt i West Virginia, med följd att resten av USA under hela denna tid inte hade en aning om att den ens pågick! (Men nu hade man i Kongressen i Washington startat en undersökning kring händelserna.)

Ledaren illustrerades med en teckning benämnd ”Poisoned At The Source” (Förgiftad vid källan) som visar en vattenreservoar benämnd ”The News” som förgiftas av en man benämnd ”The Associated Press”, genom att denne tömmer olika flaskors innehåll i vattnet. På etiketterna läser man ”Lies”. ”Suppressed Facts”, ”Prejudice”, ”Slander” och ”Hatred of Labor Organizations”.¹⁵

Detta var naturligtvis oerhörda anklagelser och både Eastman och tecknaren Art Young blev stämde inför domstol, inte bara en utan två gånger. Men de blev aldrig fällda. Stämningarna lades ned, vilket bland de radikala tolkades som ett erkännande. Den borgerliga pressen teg.

¹⁵ ”Lögner”, ”Undertryckta fakta”, ”Fördomar”, ”Skvaller”, och ”Hat gentemot arbetarorganisationer”.

Upton Sinclair och de ”prostituerade” amerikanska journalisterna

I inledningen till detta avsnitt nämndes två böcker av den kontroversielle men etablerade socialistiske aktivisten, författaren och grävande journalisten – ”muck-rakern” – Upton Sinclair. Romanen *King Coal* och den övervägande resonerande och faktasprängda rapportboken *The Brass Check. A Study of American Journalism* kan bägge laddas ned gratis från nätet. Följ länkar i noterna: *King Coal*.¹⁶ *The Brass Check*.¹⁷

Sinclair hade slagit igenom med romanen *The Jungle* 1906 (Sv. *Vildmarken* samma år), där han skildrade de förfärliga arbetsförhållanden som rådde i Chicagos slakterier. Boken blev en sensation också i den borgerliga pressen. Men inte för att man sympatiserade med arbetarna utan för att man fått upp ögonen för hur slaktdjuren behandlades och framför allt för de ohygieniska förhållanden som rådde i verksamheten. Tänk om man råkade köpa tbc-smittat kött!

The Jungle tycks ha gett Sinclair visst anseende som ”reformer”, men han var annars inte bortskämd med positiv uppmärksamhet från den borgerliga pressen. Romanen om arbets- och levnadsförhållandena för kolgruvearbetarna och deras familjer, *King Coal* (1917), tycks ha gått tämligen spårlöst förbi utanför de radikalas led. Men för en intresserad och engagerad läsare som Gustaf Hellström måste den ha varit en uppenbarelse. I hans roman är det särskilt den första artikeln ur socialisttidningen (s. 98–105), som innehåller uppgifter som bör vara hämtade ur *King Coal*, inte minst i den inledande bakgrundsteckningen om gruvsamhällena och immigrantarbetarna (s. 99–103). Till romanens uppföljare, *The Coal War*, fick Sinclair inte något förlag. Den gavs ut först 1976.

I boken *The Brass Check* redovisar Sinclair till en början egen rikhaltig dokumentation i form av brev och artiklar m.m. men i senare delen redovisas andras erfarenheter och pressmaterial. Allt sparad under ett tiotal år.

Med talrika exempel visar Sinclair att den borgerliga pressen i stort sett genomgående endast uppmärksammar hans aktiviteter när de finner något negativt att skriva om dem. Och finns det ingenting negativt att skriva, så uppfinner de något. I detta är han naturligtvis inte unik.

Sinclair hävdar med belägg i sin digra exempelsamling att borgerliga tidningars journalister har sålt sig till sina arbetsgivare, eller kanske snarare sin

¹⁶ Romanen *King Coal* kan laddas ned från projekt Gutenberg. Håll nere knappen Ctrl och klicka samtidigt på länken! [King Coal, by Upton Sinclair \(gutenberg.org\)](http://www.gutenberg.org/files/19980/19980-h/19980-h.htm)

¹⁷ *The Brass Check* kan laddas ned från us.archive.org. Håll nere knappen Ctrl och klicka samtidigt på länken:

<https://ia800203.us.archive.org/7/items/cu31924026364251/cu31924026364251.pdf>

skrivkunnighet. Den som vägrar får sparken. På så vis prostituerar de sig, menar Sinclair, med tanke på att det är lögnerna de uppmanas att skriva. Om arbetsgivaren vill ha något negativt skrivet om en viss person eller verksamhet, så hittar man helt enkelt på något lämpligt att skriva. Alternativt vinklar man sitt material till oigenkännlighet. En variant som både Reed och Eastman råkade ut för i Colorado (de konstaterade detta när de råkade mötas i Denver under kolstrejken 1914), var att man försökte försätta dem i komprometterande situationer – för att sedan kunna ”avslöja” deras dubbelspel.

Sinclair kan också visa hur lokala journalister som är kontrakterade att skicka material till *The Associated Press* i exempelvis arbetarsammanhang mer eller mindre konsekvent ljuger och fabricerar material. Alternativt rapporterar de – ingenting alls!

Tidigt i boken aktualiseras skandalen med *The Associated Press* 1913. Sinclair berättar hur han den gången försökte provocera nyhetsbyrån genom att i en tidning ordagrant citera Max Eastmans text. För säkerhets skull skickade han klippet och ett följebrev till nyhetsbyråns ledning, men han fick ingen reaktion. När boken hade publicerats försökte han åter provocera fram en reaktion, genom ett särtryck – se nästa sida! Men saken tegs ihjäl, och detta var i själva verket en av de metoder som *The Associated Press* använde sig av, i den trygga vissheten att den genomsnittliga borgerliga läsaren inte kom de radikala tidningarna eller tidskrifterna nära. Nyhetsbyrån ägnas åtskilliga sidor i boken.

Ett stort antal sidor i *The Brass Check* ägnas kolkonflikten i Colorado, som efter Ludlow-massakern fått stor uppmärksamhet. (Varom mera längre fram.) Strejken fortsatte emellertid och arbetarna och deras familjer for fortsatt mycket illa. Det som Sinclair tar upp i denna bok är särskilt de politiska turerna kring strejken och den lokala pressens bevakning av skeendet. (Om gruvorna och gruvarbetarna och deras familjer i gruvorterna hade han ju skrivit redan i romanen *King Coal*.)

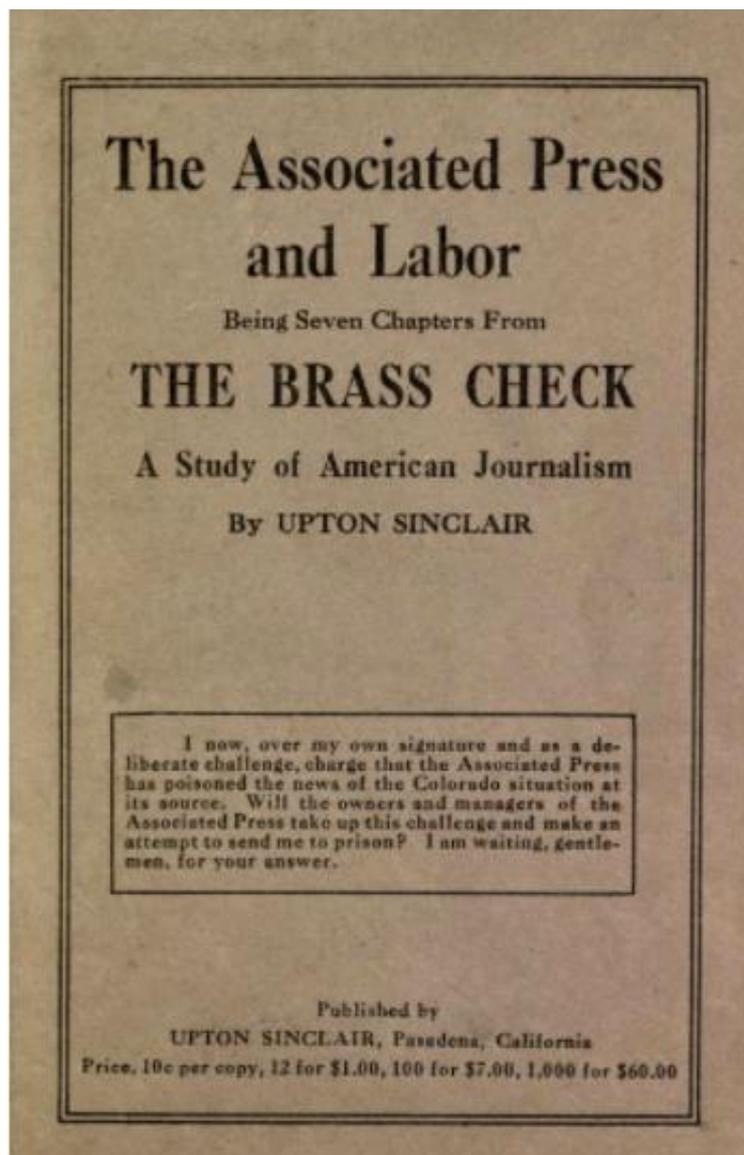
Vid kolfälten i södra Colorado startade hämndaktioner efter massakern. Till och med väpnade strider förekom och dödstalen ökade.¹⁸ Sinclair berättar i *The Brass Check* om vittnen från Colorado som framträder på möten i New York. Eftersom Coloradopressen alltså uppenbart snedvred informationen i samarbete med lokalpolitiker och gruvbolag var suget efter vederhäftiga journalisters skildringar stort. Sinclair tycks på eget bevåg ha tagit sig ut till Colorado i tre omgångar, för att samla material till sina böcker. (Som redan framgått skickades John Reed dit av *The Metropolitan*, och även *The Masses* redaktör Max Eastman reste dit. Med tanke på att både *The Metropolitan* och *The Masses* var månads-

¹⁸ Att läsa:” Ludlow Massacre” på en.wikipedia.org.

tidskrifter bör det inte ha vållat Hellström några större svårigheter att få tillgång till de aktuella numren.)

Sinclair avslöjar lokala politikernas konsekvent ohederliga metoder. De samarbetar med gruvbolagen och vill inte alls ha några konstruktiva lösningar på konflikten. De vill kväsa arbetarna och krossa deras föreningar.

Hur reagerade då den borgerliga pressen med *The Associated Press* i spetsen på Upton Sinclairs avlöjande bok? På inget sätt alls. Man försökte i vanlig ordning att tuga ihjäl den. Dock släppte Sinclair boken fri.

Särtryck ur *The Brass Check*, ca 1920.

Hämta från www.archive.org:

[The Associated Press and labor : being seven chapters from The brass check ; a study of American Journalism : Sinclair, Upton, 1878-1968 : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](http://www.archive.org/details/The_Associated_Press_and_labor_being_seven_chapters_from_The_brass_check_a_study_of_American_Journalism_Sinclair_Upton_1878-1968)

De svartas situation

John Reed lär ha varit en av få vita journalister som på allvar engagerade sig i de svartas situation i Amerika. Jag finner det troligt att han har bidragit till Hellströms intresse för de svartas utsatthet, och möjligen är det Reeds version av en lynchning som ligger till grund för skildringen i romanen. Belägget för ett sådant möjligt samband har jag funnit i referatet av Reeds tal kring rasfrågan i Amerika, den 25 juli 1920 vid Kominterns andra kongress i Petrograd. Där förekommer följande stycke som ju faktiskt innehåller själva kärnan i romanens suggestiva skildring:

In the South the Negro has no rights at all and does not even enjoy the protection of the law. Usually one can kill Negroes without being punished. One terrible white institution is the lynching of Negroes. This happens in the following manner. The Negro is covered with oil and strung up on a telegraph pole. The whole of the town, men, women and children, run up to watch the show and take home a piece of the clothing or the skin of the Negro they have tortured to death 'as a souvenir'.¹⁹

Bild hämtad från www.kyrackramer.com/2019/09/23/same-immigration-hysteria-different-century/

¹⁹ Minutes of the Second Congress of the Communist International (in Petrograd). Fourth Session. July 25 1920. Hämtat från www.marxists.org/history/international/comintern/2nd-congress/ch04.htm#v1-p121. Klicka på länken!

The Red Summer

De svartas situation i USA var ett rykande aktuellt ämne. Sommaren 1919 inträffade nämligen omfattande kravaller och till och med väpnade strider mellan vita och från Europa återvändande svarta soldater, bland annat just i huvudstaden Washington. Dessutom ökade de officiella siffrorna på antalet lynchningar detta år, från 64 året innan till 83 år 1919. (Hur stora mörkertalen i denna statistik kan vara är det ingen som vet.) Händelserna har i USA gått till historien som The Red Summer.²⁰

Eftersom Hellströms roman slutar våren 1919 kunde han inte anknyta direkt till dessa delvis unika händelser, men rasfrågan var alltså rykande aktuell när han skrev sin roman.²¹

Varifrån Hellström fått underlaget till den färgade Washington-lärarens synnerligen initierade utläggningar har jag inte kunnat få grepp om, men inom I.W.W. hade man som strävan att organisera arbetare världen över, och i USA hade rörelsen exempelvis både svarta medlemmar och medlemmar med asiatisk bakgrund. Där fanns alltså intresse för en alternativ syn på rasfrågorna. John Reeds resor och tal i Sovjetunionen kan ses mot denna bakgrund.

Den stora kolstrejken 1919²²

Kolgruvekonflikten i Sinai, Arizona, som vid flera tillfällen återkommer i romanen, har uppenbar samtida verklighetsbakgrund även om den konflikten inte var lika långvarig. Från den 1 november till den 10 december 1919 strejkade cirka 400 000 kolarbetare i 21 stater. Tidsmässigt utspelar sig denna strejk alltså vid samma tid eller strax innan Hellström ändrade sin plan för romanen och började om från början igen.

Strejken hade utlysts av The United Mine Workers och gällde lönesättningen efter krigsslutet. Kolindustrin hade gjort rejäla vinster och arbetarna ville genom höjda löner få del av dessa. Hellströms redovisning av bakgrunden och de politiska förvecklingarna tycks stämma ganska bra med verkligheten. Det stämmer också att arbetarna på många håll av lokala krafter anklagades för att vara bolsjeviker. Det påstods till och med att det var Lenin och Trotskij som hade beordrat strejken och finansierade den. En lögnaktig bild som delar av den amerikanska pressen förmedlade vidare.

När det gäller konflikternas förlopp vid Amasongruvorna i Arizona har Hellström dock utnyttjat fiktionsförfattarens möjlighet att stuva om och baka ihop olika händelser till en ny helhet. Den stora kolstrejken tycks nämligen ha

²⁰ Källa: www.theworldwar.org/learn/wwi/red-summer. Klicka på länken!

²¹ Lästips: Rapporten *Lynching in America. Confronting the Legacy of Racial Terror* kan laddas ned från [Lynching Report \(eji.org\)](http://Lynching Report (eji.org)). Klicka på länken!

²² Lästips: "United Mine Workers coal strike of 1919" på en.wikipedia.org.

avblåsts efter en dryg månad, när fackföreningsledningen blev hotad att ställas inför rätta, och några återkommande våldsamheter av det slag som Hellström berättar om hade inte förekommit under just denna strejk.

Romanens kolgruvekonflikt har flyttats något år tillbaka i tiden. Den aktualiseras i samband med två dramatiska händelser, deportationen av 1200 arbetare tidigt i romanen (motsvarande mars-april 1918) och massakern på Amasonvägen i det näst sista kapitlet (motsvarande sent 1918 eller tidigt 1919).

Dessa två händelser är visserligen separata, men underförstått har missnöjet pyrt efter deportationen – bland de kvarvarande arbetarna – även om arbetet har återupptagits. Socialisttidningens journalist Abraham Weintraub har kastats i fängelse, dömd till 20 år för vapenvägran, när Blanck söker honom på redaktionen för att fråga honom om utvecklingen vid Sinaigruvorna. Därmed får Blanck inget besked och inte heller läsaren. (Se *Medlemsblad nr 42*, s. 12).

Den nya strejk som kulminerar i massakern på Amasonvägen hade enligt romanen inletts efter vapenstilleståndet i november 1918. Efter en dryg månad hade den dock förbjudits av president Wilson, eftersom kol för uppvärmning var en samhällsnödvändighet (Se *Medlemsblad 42*, s. 26).

Men bland annat i Sinai fortsatte den nu olagliga konflikten. Arbetarna vägrade att återgå till arbetet – utan lön och mot strejkledningens vilja. Som följd stod arbetarna och deras familjer alldeles utblottade: ”det fanns *en* rätt varken gruvbolagen, regeringen eller strejkledarna kunde beröva gruvarbetaren, hans sista rätt som fri medborgare: rätten att svälta”.

Detta svältinslag har sin uppenbara verklighetsbakgrund i den långvariga kolkonflikten i Colorado åren 1913–14, alltså den som kulminerade i den mångomtalade Ludlow-massakern. Men de konkreta händelserna hade Hellström funnit inspiration till på annat håll och närmare i tiden.

The Bisbee Deportation, juli 1917 ²³

Första gången vi hör talas om konflikterna vid de fiktiva Amasongruvorna är redan på de inledande sidorna i romanens första kapitel, när Bengt Blanck ombord på fartyget i en tidning läser Ruskin Howards uttalande om händelserna. Och tidigt i kapitel 2 (dagen efter ankomsten) läser Blanck socialisttidningens utförliga skildringar kring deportationen av cirka 1200 kolarbetare ut i New Mexicos öken.

Omständigheter och händelser i Bisbee, Arizona, sommaren 1917, tycks motsvara romanens skildring, men med viss justering. Det gällde nämligen en koppargruva, inte en kolgruva. Det var inte heller kolvagnar som arbetarna stuvades in i utan kreatursvagnar, av vilka vissa inte ens var rengjorda.

Däremot är alltså den geografiska placeringen riktig: Arizona. Och den radikala organisationen I.W.W. var verkligen inblandad, även om inte alla deporterade var medlemmar. Hellström kallar organisationens anhängare för I.W.W-are, men i de amerikanska tidningarna kallas de ”wobblies” (se avbildning i förra medlemsbladet, s. 30). Händelserna hade inträffat mindre än ett år innan Hellström kom till Amerika.

De aktuella koppargruvorna ägdes av storbolaget Phelps Dodge Corporation, som hade sitt huvudkontor just i Bisbee, Arizona.²⁴ I ledningen för företaget var Cleveland H. Dodge, vilken liksom John D. Rockefeller Jr. hade engagerat sig för armenierna. Dodge stod rent av i ledningen för den 1915 bildade *American Committee on Armenian Atrocities*, (senare American Committee for Relief in the Near East). Jag återkommer till detta.

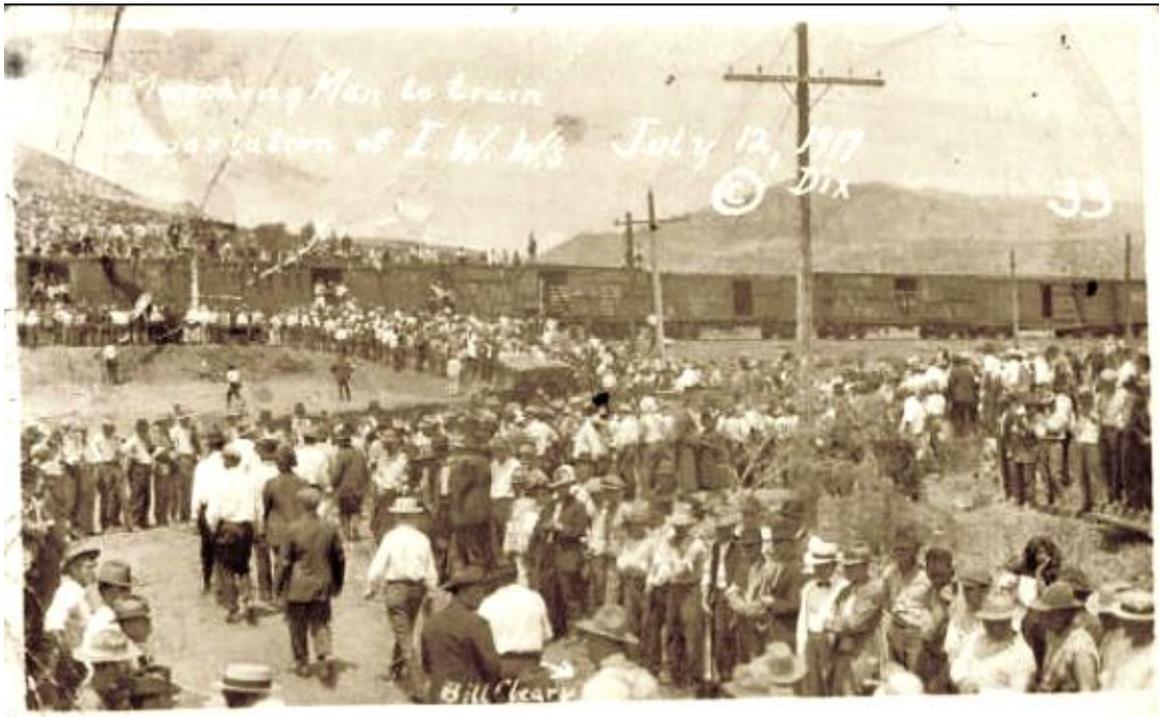
Konflikten vid koppargruvorna i Bisbee handlade om säkerheten vid gruvorna och arbetarnas rätt att organisera sig. Frågor som I.W.W. engagerade sig i.

Phelps Dodge Corporation ägde i stort sett allting i trakten – mark, hyreskaserner, affärer osv, och så är det ju också i Hellströms roman.²⁵ Tilläggas kan att bolaget även ägde den lokala tidningen *The Bisbee Daily Review* samt järnvägen – the El Paso and Southwestern Railroad – som utnyttjades vid deportationen.

²³ Se exempelvis ”Bisbee Deportation” på en.wikipedia.org.

²⁴ Källa: ”Phelps Dodge” på en.wikipedia.org.

²⁵ Och så även i Sinclaires *King Coal* – liksom i verklighetens Colorado 1914. Att det ofta var så i gruvsamhällen hängde samman med att gruvorna togs upp i annars mer eller mindre obebyggt land.

Det beväpnade uppådet var större i antal, trots att de deporterade var så många som 1200. Här tvingas männen fram mellan dubbla led.

Bildkälla: Artikeln "Bisbee Deportation" på en.wikipedia.org

En gruvarbetare under gevärshot ser rakt mot kameran innan han tvingas vidare in i boskapsvagnen.

Bildkälla: "Two Ways of Looking at the Bisbee Deportation | Lapham's Quarterly" (www.laphamsquarterly.org).

Den falska vapenvilan

Den 7 november 1918 meddelades felaktigt att vapenvila hade slutits i Europa. (I romanen anges den 8 november, vilket rimligen är ett oavsiktligt misstag.)

Den riktiga vapenvilan skrevs under några dagar senare, den 11 november. Här nedan återges tre bilder från den 7 november.

Bild från San Diego Historical Society

Firande i Washington DC den 7 november 1918. Källa: "The False WWI Armistice Report That Fooled America" av Christopher Klein.

Länk: [The False WWI Armistice Report That Fooled America - HISTORY](#)

Bild hämtad från www.history.com/news/false-armistice-report-world-war-i-early-celebration

Två böcker om rasteori

John D Rockefeller Jr. hade stort intresse för eugenik, och The Rockefeller Foundation (grundad 1913) stödde långt in på 1930-talet forskning med den inriktningen både i USA och i Tyskland. (Som bekant hade rörelsen företrädare också i Sverige, där benämningen ofta var rashygien.)

Teorier kring rasteori eller eugenik har sina rötter i 1800-talet och var alltså ingen nyskapelse vid tiden för första världskriget. Några av rörelsens tidiga representanter var verksamma i USA, inte minst i Kalifornien där teorierna redan före första världskriget tillämpades i praktiken (steriliseringar osv).²⁶

Tidigt i andra delens första kapitel får vi upplysningen att den grovt rasistiske Charlemagne Smith har läst och påverkats av Madison Grants bok *The Passing of the Great Race. The Racial Basis of European History*. Det sägs inte i klartext, men att döma av Ruskin Howards utläggningar tycks det mig uppenbart att även Ruskin Howard är inne i dessa tankebanor.

Första upplagan kom ut 1916, alltså före USAs inträde i kriget, men en uppdaterad upplaga kom redan 1918. Grant skildrar Europas historia, men inte utifrån nationer/nationaliteter eller språk utan utifrån raser. Här talas mycket om sådant som långskallar eller kortskallar, och boken innehåller naturligtvis också historiska kartor som ska visa de olika rasernas utbredning genom tiderna. Viktigast för Europas utveckling sägs särskilnaden vara mellan ”The Alpine Race”, ”The Mediterranean Race” samt ”The Nordic Race”. Den sistnämnda måste till varje pris hållas ren.

För Grant är arvet generation för generation det avgörande, inte miljön. Det är arvet som bestämmer individens intellektuella kapacitet men också dess moral samt dess sociala och intellektuella karaktär. Ett land mår bäst av att de högst stående individerna i dessa avseenden får styra. Som konsekvens är fåmansvälde idealet för Grant, medan det sämsta tänkbara är demokrati. Grant framhåller ättlingarna till de ursprungliga kolonisterna, som ju kom från England, Skottland och Nordirland. Dessa benämner han ”Native Americans” (sic!). Enligt Grant tillhör de ”the Nordic race”, som är den främsta av alla människoraser och den enda som i längden har något verkligt existensberättigande.

Det är verkligen inte vilken bok som helst, som Hellström här lyfter fram. Den översattes till tyska och så småningom fick Madison Grant ett tackbrev från Tysklands Führer Adolf Hitler, som kallade boken sin Bibel, varpå Grant i sin tur skickade ett dedicerat exemplar.²⁷

²⁶ Edwin Black: “The Horrifying American Roots of Nazi Eugenics” | Kapitlet kan laddas ned från History News Network: <https://historynewsnetwork.org/article/1796>. (Det är hämtat ur Edwin Blacks bok *War Against the Weak: Eugenics and America's Campaign to Create a Master Race*, 2003.)

²⁷ I *Eugenics Archives* på nätet sägs bl.a. följande om boken: “Grant attracted the notice of Adolf Hitler while he was in Landsberg prison writing *Mein Kampf*. After becoming Führer,

Amerikas största problem i nutid och framtid (om ingenting drastiskt görs) är enligt Grant att de ursprungliga amerikanernas ättlingar av The Nordic Race håller på att trängas undan av stora skaror invandrare som tillhör raser av betydligt mindre värde. För att komma till rätta med detta tänkte sig Grant att invandringen borde kvoterats och att vissa raser/nationer helt enkelt skulle nekas inträde. Här kan tilläggas att Madison Grant så småningom kom att få avsevärt inflytande över dessa frågor och att invandringen till USA verkligen kom att begränsas drastiskt under 1920- och 30-talen.

Men vad borde man göra med människor som var oönskade för samhället men som redan fanns i landet? Här kunde enligt Grant ingen hänsyn tas:

Förfelad hänsyn till vad man uppfattar som gudomliga lagar och en sentimental tro på människolivets helighet tenderar att förhindra både elimineringen av ofullkomliga barn (defective infants) och steriliseringen av sådana vuxna vilka själva inte har något värde för samhället. Naturens lagar kräver utplånandet av dem som ej passar in och mänskligt liv är värdefullt endast när det är till nytta för samhället eller rasen.

(Grant, s. 49; min översättning)

När denna förfärliga men tyvärr så inflytelserika bok kom i sin andra upplaga 1918 hade den kompletterats med ett andra förord, skrivet av Henry Fairfield Osborn efter USA:s ingripande i världskriget. Det är här vi finner förlagan till Charlemagne Smiths iakttagelser på New Yorks gator om vilka det är som drar i fält: ”det var de storgväxta, blonda, blåögda, som drogo i fält” (romanen, s. 303f). Vid en resa i norra Californien och Oregon säger sig Osborn ha observerat, när de värvade regementena marscherade förbi, att “the Anglo-Saxon type was clearly dominant over every other and the purest members of this type largely outnumbered the others” (s. xii).

En kommentar till detta är att Osborns och efter honom även Charlemagne Smiths iakttagelser varken är rättvisande eller relevanta. USA hade inte gått in i kriget förrän 1917. Men exempelvis Serbien var ju med från början, och så pass många som 15 000 unga serb-amerikaner hade redan rest till Serbien och anmält sig som frivilliga – på samma sida i kriget som senare USA.²⁸

När det gäller Charlemagne Smiths och Ruskin Howards förakt för de invandrade arbetarna från öst- och sydosteuropa, så är boken en sannolik källa också till detta.²⁹ Så här kan det låta: Under senare år har de invandrande skaror-

Hitler wrote to Grant; thanking him for his momentous work, stating that the book was ‘his Bible’.” (Black, 2003, 259).

²⁸ Källa : Artikeln ”Serbian Americans” på en.wikipedia.org.

²⁹ Notera dock att dessa rasistiska attityder ju speglas redan i Sinclairs roman *King Coal*.

na innehållit ett stort och ökande antal “of the weak, the broken and the mentally crippled of all races drawn from the lowest stratum of the Mediteranean basin and the Balkans, together with hords of the wretched, submerged populations of the Polish Ghettos” (Grant, s. 89f).

I romanens sista kapitel tvingas Bengt Blanck att lyssna till Cosmo Howards långa och lite vimsiga utläggningar kring hur europeisk kultur ligger i sina dödsryckningar och nödvändigheten av att det amerikanska folket tar sitt ansvar och inser ”vikten och nödvändigheten av sin mission i världshistorien”.

Blanck kommer plötsligt på vilken bok det är som Cosmo Howard har hämtat sina idéer ifrån, men berättaren ger inget besked om vilken. Troligtvis är den bok som åsyftas Lothrop Stoddards *The Rising Tide of Color Against White World-Supremacy*, som gavs ut våren 1920 på samma New York-förlag som Madison Grants bok.

De bägge böckerna är samma andas barn – rasteori och eugenik – och Grant har till och med skrivit ett långt förord till boken. Böckerna tycks komplettera varandra på så vis att Studdard mindre koncentrerar sig på biologiska ting och mera på världspolitiska och övergripande nationalekonomiska aspekter.

Grundförutsättningen för alla resonemang är även i Studdards bok att den vita rasen på alla punkter är överlägsen de färgade folken och därmed betydligt mer värdefull. Det skulle enligt detta synsätt vara en irreparabel förlust för mänskligheten om de färgade folken skulle tillåtas fortsätta sina ”attacker” mot ”the white race” och därmed så småningom vinna dominans inom världsekonomin.

I kapitel med rubriker som ”Yellow Man’s Land”, ”Brown Man’s Land” osv diskuteras om de färgade folken, som har lägre förväntningar och krav och därmed accepterar betydligt lägre löner och levnadsvillkor, verkligen ska tillåtas konkurrera ut de vita på världsmarknaden? Det är framför allt kineser och japaner han oroar sig för. Synnerligen viktig anser han den frågan vara om asiater ska tillåtas skaffa kolonier i Afrika.

Om det verkligen är Studdards bok *The Rising Tide of Color Against White World-Supremacy* som Bengt Blanck kommer att tänka på under samalet med Cosmo Howard, varför nämns i så fall inte titeln? Så skedde ju med Madison Grants bok. Orsaken skulle kunna vara att vi bara är framme vid vårvintern 1919 när romanen slutar. Men Stoddards bok kom bevisligen ut först ett år senare, i mars 1920! Det skulle inte se så bra ut.

The Red Scare

Som redan framgått på olika sätt här ovan inleds strax efter vapenstilleståndet en särskilt orolig period i USA, med strejker, upplopp, rasförföljelser, anarkistiska bombattentat och deportationer.

Hemvändande soldater, vita så väl som svarta, försöker i konkurrens med varandra med stora svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden igen. Samtidigt ökar misstänksamheten mot europeiska invandrargrupper än mer, inte minst mot bakgrund av de oroväckande, ofta starkt överdrivna och i vissa fall rent lögnaktiga skildringar från revolutionens Ryssland som den amerikanska pressen serverat sina läsare. (Exempelvis påstods det på fullt allvar att ryskt familjeliv var på väg att kollapsa eftersom de ryska kvinnorna hade "socialiserats", dvs övergått i allmän egendom. Se Sinclairs *The Brass Check*, s. 388f.)

Dessa händelser åren 1919–20 har i amerikansk historia fått den sammanfattande rubriken The Red Scare. (Jag hänvisar till artiklarna "Red Scare" och "First Red Scare" på engelska Wikipedia. Där finns också tips på vidare läsning.)

John Polk och jakten på "I.W.W.-arna"

Att frågor som rörde immigration, arbetare, fackföreningar och socialism intresserade Hellström framgår redan av hans artiklar i *Dagens Nyheter*.³⁰ Att I.W.W. och "wobblies" numera intresserar honom alldeles särskilt framgår ju av romanen. Charlemagne Smiths chaufför John Polk (Juani Polkanen) har periodvis varit I.W.W.-are, som Hellström väljer att benämna dem. Smiths benämning på den invandrade arbetaren är det i grunden nedsättande hunky.

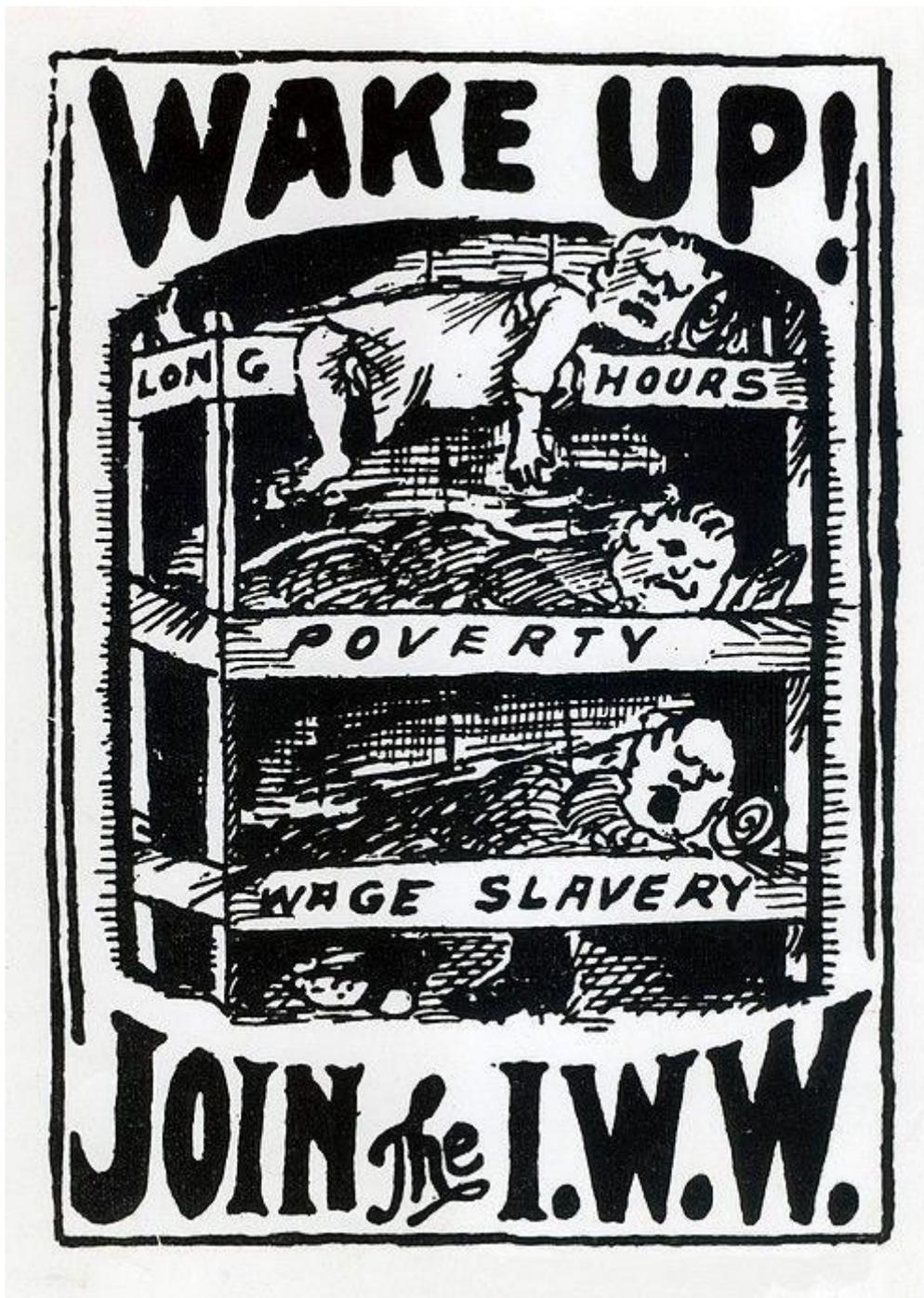
I.W.W. grundades 1905 och hade som mest cirka 150 000 medlemmar. Detta var 1917, men organisationen var en nagel i ögat inte bara på arbetsgivarna utan även på de lokala och federala myndigheterna.³¹ De närmaste åren minskade medlemsantalet därför dramatiskt, bland annat på grund av kraftfulla ingripanden från Justitiedepartementet.

I.W.W. sågs inte heller med blida ögon av den övriga fackföreningsrörelsen. Dels ansågs organisationen vara alltför radikal (ordet socialism borde inte ens nämnas) och dels hade man en avvikande typ av organisation: man var ju verksamma internationellt (i en tid då allt utländskt gärna stämplades som

³⁰ I februari 1919, exempelvis, publicerade Hellström "Wilson och arbetarna", som han lät trycka om i *Förenta Staterna och världsfreden*. I maj samma år kom tre artiklar om "Rekonstruktionen och immigranten", varav den första finns omtryckt i *Kriget, Wilson och freden*. Där finns också artikeln "U.S.A. och bolsjevismen", från samma månad.

³¹ Den tidigare behandlade "Bisbee deportation" (1917) riktade sig ju uttalat mot I.W.W. och dess anhängare.

misstänkt och farligt); men framför allt byggde man inte sin organisation på yrkestillhörighet, som övriga organisationer. I stället var alla arbetare välkomna, alltså även utbildade "wobblies", som Juani Polkanen i romanen. Det var ytterst vanligt att medlemsantalet ökade lokalt i samband med arbetskonflikter, så även i det avseendet är Juani Polkanen typisk. Till och med att han är finne verkar typiskt: denna invandrargrupp hade tendens att vara mer radikal än många andra och I.W.W. lär ha haft många finska medlemmar.

En godmodig skurk

I romanen berättas att Charlemagne Smiths chaufför Juani Polkanen (alias John Polk) inte kan förstå hur Smiths godmodighet i vardagslivet kan passa ihop med samme mans grymhet mot arbetarna i Sinai – och inte heller med den hänsynslösa och uppslitande skilsmässoprocess han tvingat på sonen Charlie och sin nyblivna svärdotter Daphne Dare. ”Hur kunde en mänska, som var så hygglig, bära sig åt på ett sådant sätt?” Ruskin Howards chaufför tänkte likadant om *sin* arbetsgivare och de två chaufförerna har kommit fram till att deras bägge chefer tydligen får anses vara ”godmodiga skurkar” – och som sådana är de värda allt förakt.

Överhuvudtaget tycks Hellström ha strävat efter att låta Charlemagne Smith (alias Smiling Smith) och Ruskin Howard framträda med både sina mörka sidor och sina ljusare, mer mänskliga. I Smiths fall möter vi först den ljusa sidan, när denne guidar Bengt Blanck i New York-natten. Men redan dagen efter läser Blanck i socialisttidningen om deportationen av 1200 gruvarbetare vid Sinai-gruvorna, där Smith framstår i en helt annan dager.

Tvärt om med Ruskin Howard. Redan i romanens inledning möter vi dennes mörka sida, när Blanck läser Howards rasistiska uttalanden om de deporterade arbetarna. En mer mänsklig sida möter Blanck vid lunchen dagen efter, även om Howard faktiskt även där, i sina utläggningar, framstår som en tämligen hårdför och principridande företagsledare. Liksom var fallet med verklighetens Rockefeller Jr. står Howard exempelvis orubbligt fast vid principen ”Open shop”, vilket innebär att han avskyr kollektivavtal och till varje pris motarbetar arbetarorganisationer och all slags fackföreningsagitation.

En tredje person i gruvledningen som nyanseras är Amasongruvornas disponent Mr White, som också är närvarande vid lunchen. Så här skrev jag i förra medlemsbladet:

Om Mr White sägs att denne inte ”gav det intryck av brutalitet och grymhet, artikeln i socialisttidningen berättigade en att tro” (s. 126), och detta ligger i linje med romanens tendens att skildra de agerande ur mer än en enda synvinkel. Allt är alltså inte enbart svart eller vitt, som i socialisttidningen, utan det är ändå så att Ruskin Howard och till och med Charlemagne Smith ibland tillåts att visa mer mänskliga sidor (i privata sammanhang). Det som framför allt gör dem blinda och därmed hänsynslösa eller rent av grymma i mötet med vissa kategorier människor (icke integrerade immigranter, fackföreningsfolk och socialister) är deras djupt rotade ras- och klassfördomar. (Mbl nr 41, s. 32)

Hellströms inspiration till företeelsen ”godmodiga skurkar” bör kunna vara en uppfattning om John D. Rockefeller Jr., liknande den som Upton Sinclair gav uttryck för i ett anförande i New York redan kort efter Ludlowmassakern. Här följer ett referat som togs in i *The New York Tribune* för den 4 maj 1914. Vid

denna tid diskuterades tydligen på fullt allvar om man inte helt enkelt borde döda Rockefeller Jr. Men Sinclair förordar en annan ”enkel” lösning:

Sinclair Wouldn't kill Rockefeller ³²

Two Creatures in John D., Jr.,
One Likable, Other a Vampire,
Says Reformer.

Taking for his topic the question, “Shall We Kill Rockefeller?” Upton Sinclair last night delivered an address, in which he declared that it would be useless to kill the young oil king, because his death would not benefit the striking Colorado coal miners. He spoke to a gathering of Socialists in the Harlem headquarters of the Socialist party, 361 West 125th st.

“There are two creatures existing in John D. Rockefeller, jr.,” said Sinclair. “One of them is a human being and the other is a social fiction – a thing of the imagination.

“The human Rockefeller is a plain, quiet young fellow, apparently well meaning. He believes sincerely in certain theological doctrines that came into being in the seventeenth century and are not taken seriously today by intelligent people.³³ The human Rockefeller, however, is an inoffensive and rather likeable chap.

“The other Rockefeller is a monster, a spectre, a power of exploitation, a destructive predatory force, a huge vampire hovering over society, extracting millions of dollars a year from the products of human labor and suffering. This hideous thing is the Rockefeller that we want to kill. It is that ability of one man to exploit the labor of others that should be killed.

“There is a simple way to accomplish this killing. Under the Standard Oil Building and many other buildings in the financial districts are huge vaults, containing billions and billions of dollars in stocks and bonds. Lock up those vaults and forget those stocks and bonds. Let the people who think they own stocks and bonds go to work, and let the corporations belong to the people of the United States.”

“Ed” Lewis, who spoke before Sinclair, said that he did “not believe there is a good sentiment locked up in the whole Rockefeller family.”

³² Originalartikeln hämtad från hemsidan för Library of Congress, Washington, DC.

³³ Rockefeller tillhörde sedan uppväxten Baptisterna.

Chicagodetektiverna – Pinkerton National Detective Agency

Att detektiver förekommer i romanen i samband med nedtryckandet av strejkande arbetare är förstas förvånande för oss idag, men det förekom i Amerika för hundra år sedan.

Under andra hälften av 1800-talet uppstod i USA privata detektivbyråer, varav den Chicagobaserade Pinkerton National Detective Agency var den första och säkert även den mest kända. Man klarade upp några uppmärksammade post-rån 1859 och under inbördeskriget på 1860-talet hjälpte man Nordstaterna med underrättelseagenter. Efter inbördeskriget genomförde man uppmärksammade bovjakter i Västern.

Från och med 1890-talet började Pinkerton att samarbeta med företagsledningarna som hade problem med strejker, och det är i den funktionen de förekommer i Hellströms roman (se nästa sida).

Pinkertons ”detectives” (beteckningen ”agents” förekommer också) skyddade strejkbrytare och vaktade runt industrianläggningar och gruvor. Men det blev i sammanhanget också vanligt att detektiverna trakasserade strejkvakter och provocerade fram bråk, som de sedan med brutala medel själva kunde stävja.

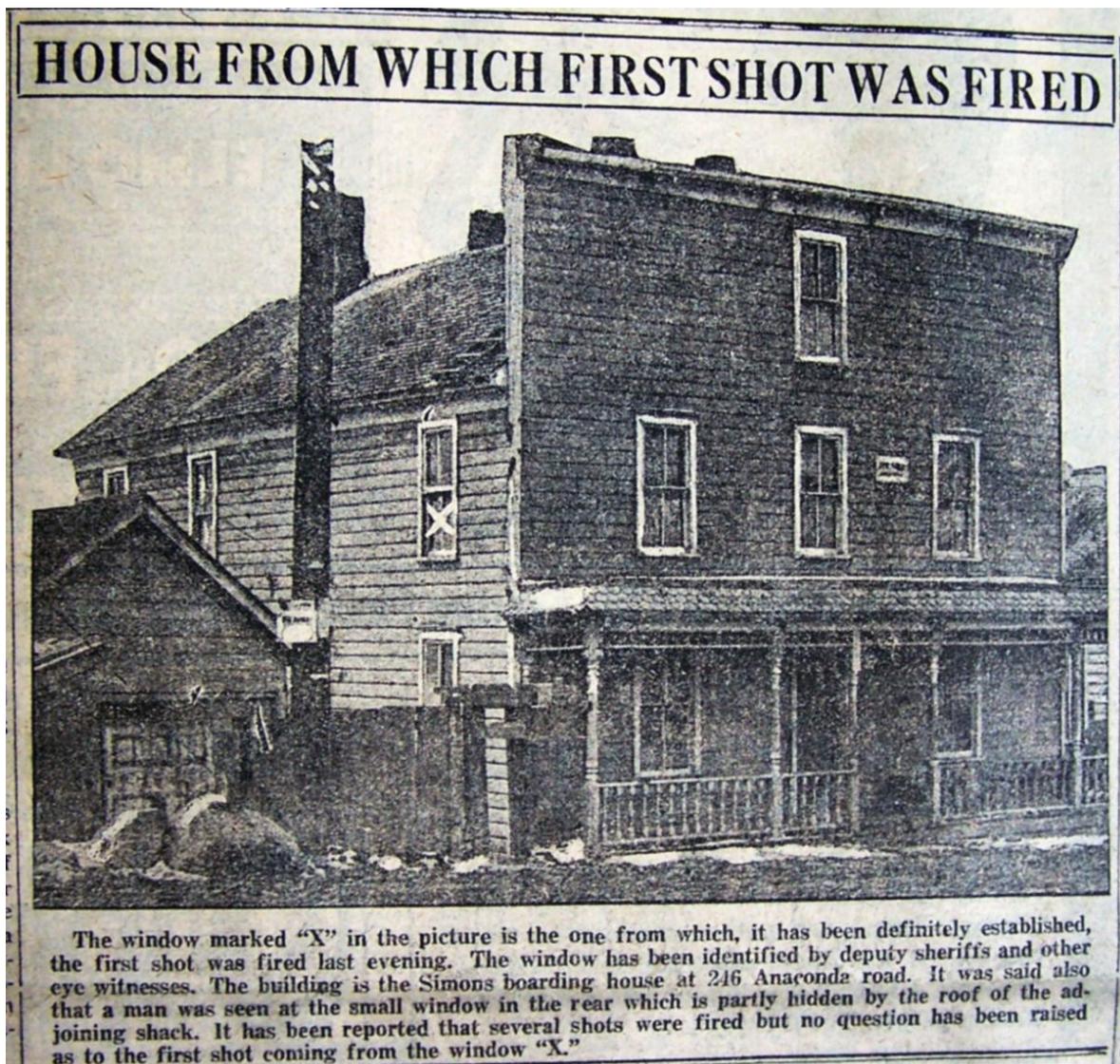
Förevändningen för närvaron av utomstående detektiver var att företagets egen vaktande personal inte räckte till under oroliga tider. De strejkande arbetarna skulle ju kunna få för sig att angripa och förstöra anläggningarna – något som exempelvis förekom i Colorado 1914 efter Ludlowmassakern.

Den detektivfirma som utmärkte sig i Colorado 1914 var dock inte Pinkerton, utan en annan, nämligen den i sammanhanget än mer ökända Baldwin-Felts Detective Agency, som också varit aktiv under Paint Creek–Cabin Creek-strejken 1912, alltså den periodvis blodiga konflikt som The Associated Press lyckades hålla hela USA okunnigt om under ett helt år. Mer om Baldwin-Felts Detective Agency i avsnittet om Ludlowmassakern och kampanjen mot John D. Rockefeller (nedan, s. 47f).

The Anaconda Road massacre, den 21 april 1920.

I andra delens andra kapitel, alltså ganska sent i romanen, vänds uppmärksamheten åter mot Amasongruvorna i Arizona. Nu har en massaker inträffat. Fredliga strejkande har skjutits i ryggen ute på en allmän väg, i romanen kallad "Amasonvägen".

I romanen läser vi: "Enligt The Sinai Recorder och The Sinai Republican började bataljen på det sätt, att ett skott avlossades från ett av husen i grannskapet på Chicagodetektiverna.³⁴ Ett fotografi av detta hus fanns i dag på morgonen i båda Sinaitidningarna och fönstret, från vilket skottet påstods ha avlossats, har på fotografiet försetts med ett X." (se Mbl 42, s. 27)

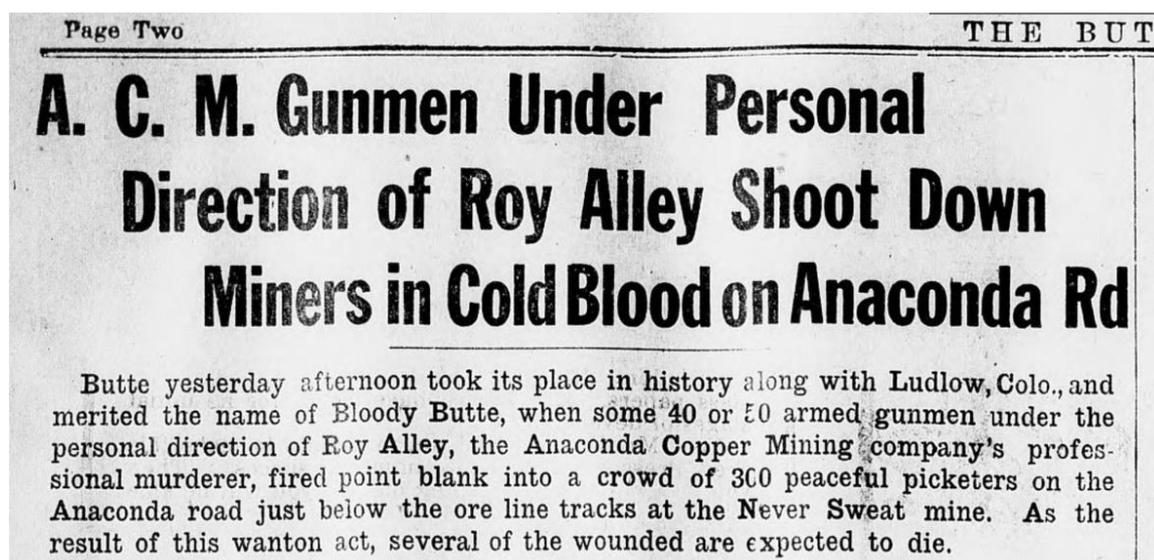

Fake News – anno 1920! Bild och text publicerade i *The Montana Standard*.

³⁴ Med benämningen "Chicagodetektiverna" avses sådana beväpnade vakter som The Anaconda Copper Mining Company hyrt in från Pinkertons detektivbyrå. Se föregående rubrik!

Romanens skildringar bygger utan tvekan på vad som i amerikansk historia kommit att kallas "the Anaconda Road massacre" efter den väg som ledde upp från gruvstaden Butte, i Montana, till själva gruvan. Händelserna inträffade så sent som den 21 april 1920, så detta inslag i romanen måste ha arbetats in när planen i princip redan var klar och över halva romanen skriven. Ändringar måste till, men det var en händelse som såg ut som en tanke – romanen borde väl innehålla inte bara en deportering utan också en massaker, för att parallellerna med det armenska folkets lidanden skulle bli mer uppenbara?

Men varför är det i så fall endast deporteringen som nämns i socialisttidningens ledare (se s. 34, ovan). Här en tänkbar förklaring: Vi vet att Hellström var starkt försenad när han sammanställde de sista kapitlen, och som vi strax ska se fick han tillgång till det använda underlaget till skildringen av deporteringen tidigast i juni. Kanske var det ett stressrelaterat misstag? Kanske hade han redan innan dess formulerat delar av det aktuella kapitlet, och kanske glömde han sedan att anknyta till den nyligen infogade massakern i socialisttidningens ledare?

Rubrik och inledning på artikel i *The Butte Daily Bulletin* 22 april 1920, s. 2. Hämtad från Library of Congress/chroniclingamerica.loc.gov.

Gruvan ägdes av det mäktiga Anaconda Copper Mining Company (i pressen oftast förkortat A.C.M.), som hade sitt huvudkontor just i Butte. Detta var en större stad än Bisbee och kopparfyndigheterna hörde till de största i landet. I Butte fanns åren 1917–21 till och med en tidning som solidariserade sig med gruvarbetarna – *The Butte Daily Bulletin*, vars slogan kunde läsas på förstasidan: "We preach the class struggle in the interest of the workers as a class".

Här kommer intresset att ägnas en viss Roy Alley, som var bolagschefen John D. Ryans sekreterare, men som tycks ha utövat större makt än vad denna

titel antyder.³⁵ Alley fungerade även som bolagets jurist. Liksom Smith i romanen tycks Roy Alley ha varit fanatisk och hänsynslös i sitt hat mot I.W.W. och alla verkliga eller förmenta ”wobblies”.

I detta fall har jag lyckats lokalisera den artikel som är Hellströms direkta källa. I romanen läser vi: ”Två dagar efter fann han i socialisttidningen på dess första sida en artikel med titeln **’Varför kol är svart som sorgen’**”. I juni numret 1920 av den radikala månadstidskriften *The Liberator* (som var Max Eastmans efterföljare till den år 1917 nedlagda *The Masses*) finns en artikel skriven av *The Butte Daily Bulletins* redaktör W.F.Dunne, vilken i stället bär titeln **“Why Copper is Red”**.

Hellström har skapat en rubrik och inledning som anspelar på kol i stället för koppar. I övrigt har han följt artikeln tämligen nära, ibland mer eller mindre ordagrant, förutom att namnet Roy Alley har bytts ut mot Charlemagne Smith och andra anpassningar till romanen.

Av inledningens två stycken har han kortat ned det första, medan det andra är i stort sett ordagrant översatt (förutom att sista meningen är kursiverad):

Romanen, s. 418:

Ett nytt, med sorgkanter omgivet kapitel har lagts till Sinais svarta historia. Det skrevs häromdagen av Ruskin Howards privata armékår. Och det skrevs med Winchesterkulor.

Thomas Manning är död, två till ligga för döden, ytterligare tolv äro sårade. *Varenda en av dem hade skjutits i ryggen.*

The Liberator:

Another crimson chapter has been added to the bloody history of Butte, Montana. It was written on April 21 when Winchester repeters in the hands of gunmen of the Anaconda Mining Co., poured their deadly loads of buskshot [buckshot?] into a peaceful assemblage of striking miners.

Thomas Manning is dead, two more lie at the point of death, twelve more were wounded. Everyone of the victims was shot in the back.

Även i fortsättningen ligger romanen nära artikeln, och därmed är det alltså helt klart att Hellström inte har dragit sig för att infoga autentiskt dokumentärt material i sin roman, om än i viss mån bearbetat

På nästföljande två sidor återges originalartikeln i sin helhet, kopierad ur *The Liberator*, hämtad från Marxists Internet Archive (www.marxists.org).

³⁵ Källa: Eric Thomas Chester: *The Wobblies in Their Heyday: The Rise and Destruction of the Industrial Workers of the World during the World War I Era* (2014), s. 104.

Why Copper Is Red

By W. F. Dunne

ANOTHER crimson chapter has been added to the bloody history of Butte, Montana. It was written on April 21 when Winchester repeaters in the hands of gunmen of the Anaconda Mining Co., poured their deadly loads of buskshot into a peaceful assemblage of striking miners.

Thomas Manning is dead, two more lie at the point of death, twelve more were wounded. Every one of the victims was shot in the back.

The miners struck on Monday, April 19. Their demands were as follows:

Release of all industrial and political prisoners. Six-hour day from collar to collar. Minimum wage scale of \$7 a day for all workers in the mining industry. Abolition of the rustling-card. Abolition of contract and bonus and so-called efficiency system. Two men to work together on all machines, and two men to work together in all workings.

The picket lines were sent out and by Tuesday evening, as they say in Butte, "the hill was clean." The hoisting of ore ceased. The strike was called on Sunday, April 18, by Local 800, Metal Mine Workers Industrial Union of the Industrial Workers of the World, at two meetings attended by over 2,500 miners. For several weeks miners had been leaving Butte by the dozens, dissatisfied with the contract and bonus system instituted by the mining companies. Men were forced to take contracts and if they made more than a day's pay received but a fraction of their increased earnings in their envelopes; if they failed to break enough rock, at the price per cubic foot paid, to equal a day's pay, they were fired. At the Sunday meetings some speakers urged postponement of action until June but were greeted with silence. The miners wanted to strike and strike at once. The demands were drawn up, the strike declared and a committee appointed to close all of the boot-legging joints to eliminate trouble as far as possible. Between forty and sixty illegal places were closed on Monday evening by the miners committee but they were immediately told to open up the following morning by the authorities, and did so.

The picketing was peaceful, the only violence coming from the company gunmen who adopted the practice of driving up in machines, leaping out, blackjacking pickets and driving off before any resistance could be offered. Outside of these incidents—not unusual even when there is no industrial trouble—the city was quiet—too quiet. That indefinable something that precedes tragedy—the intangible feeling that the workers of Butte have come to know so well—was in the air. "The company is

framing to pull off something," was a phrase frequently heard on the streets.

Anaconda Road leads from Wyoming street "up the hill" past the Never Sweat and Anaconda mines. It is a county thoroughfare. About five o'clock on Wednesday afternoon, a crowd of pickets were assembled on the road below the Never Sweat mine. A curious throng had also gathered because it had become known that the sheriff's force and the city policemen had been "ordered on the hill."

Sheriff O'Rourke interviewed the captain of the pickets and told them they must keep off of the company property. They asked him if they were not on a county road, and he admitted that they were. They told him to arrest them if they were violating the law. He said that he was there to protect everybody and when some of the striking miners pointed out gunmen standing nearby who had slugged them he said he would investigate.

Roy Alley, (the private secretary of John D. Ryan who is head of the Anaconda Mining Co.) commander-in-chief of the gunmen, had driven up with several machine loads of thugs, armed with automatics, rifles and repeating shot-guns. The gunmen by this time numbered at least fifty. According to witnesses, Alley said to the sheriff—who had just assured the strikers of protection—"If you don't clear the road, I will." Witnesses heard O'Rourke reply, "All right, go ahead!" Alley turned to the gunmen with the words, "Go and get the sons of b—s, boys!"

The pickets had started to run when Alley gave his orders but could not escape the murderous fire of the gunmen who continued to shoot into the fleeing crowd. One wounded miner was jerked to his feet by the thugs and would have been beaten to death if he had not been rescued by the chief of the city detectives. Numbers of the strikers took refuge in a nearby boarding house but were pursued by the gunmen who shouted to the landlady "get those sons of b—s out of there, or we'll kill them all." They forced their way into the house and beat horribly twenty-two of the strikers.

After the first panic some of the pickets went back and attempted to rescue the wounded men but were again fired on and forced to retreat.

The Butte Daily Bulletin got out an extra carrying a call for a mass-meeting in the hall above the Bulletin office. Press trouble caused some delay but by nine o'clock the crowd began to gather, a crowd that jammed the building and stayed until after twelve o'clock, hearing speakers tell the story of the tragedy.

* William F. Dunne is editor of the Butte Daily Bulletin.

The next day the troops arrived and the capitalist press, safely ensconced behind the bayonets and machine-guns of the soldiery, burst forth in denunciation of the strikers, of the murdered and wounded men, so venomous that it is entirely without parallel in journalistic annals. Its hysterical frenzy was not even exceeded by the sadistic debauch indulged in by the press after Centralia. **NOT**

From that bloody affair they took their cue. A shot had been fired from a boarding-house, the same house in which the strikers took refuge, before the "deputies" began shooting, shrieked the copper-press. Pictures of the house appeared in the papers with the window from which the shot had been fired marked X. The sheriff, a cowardly tool of the Anaconda Mining Co., with the mentality of a ten-year-old child, issued a statement in which he said that it "was not a strike but a revolution." He denied that his deputies had done any shooting. The city police denied that they had done any shooting. The press never mentioned Roy Alley and his private army but dwelt on the promiscuous shooting that followed "the shot from the boarding-house."

The inference is that the miners shot themselves in the back.

The Associated Press of course sent out the same lying story, writing up the tragedy as an "affray," or a "battle" between the strikers and the authorities, declaring that a soviet had been set up, and even the closing of the boot-legging dives by the miners themselves after the authorities had refused to act, was pictured as a riot. The arrival of the troops allowed all of the foul pack of kept press journalists to give tongue.

"That's the guy!"

It became evident that the copper-interests were preparing to launch a campaign of wholesale extermination directed against all who openly challenged their rule; that the publicity was all framed to prepare the public outside of Butte for anything that might occur, to justify any crimes they might commit.

The Butte Daily Bulletin received word from an unimpeachable source that the next move of the copper-interests would be to wreck the Bulletin plant. As on many other occasions, the miners armed themselves and did guard duty in the old church that houses the Bulletin. The raid was planned for Sunday morning.

From one o'clock until after three, automobiles loaded with gunmen drove around and around the building. They went back and reported that a "raid might kill too many innocent people." Wednesday night ten thousand Bulletin extras were sold—in a city of less than 85,000 inhabitants.

Two days before the shooting Roy Alley was heard to make the statement that "Butte needs some MORE hangings and killings," and that "if there were enough red-blooded Americans in the camp, it would be done." The county attorney has made no arrests. No warrants have been issued. Centralia has been duplicated. The miners know all these things. They know that there is no law to which they can appeal with any hope of justice. They know that the Bulletin is the next target of attack. The company knows that with a labor press in Montana some of their henchmen will soon pay the penalty for their crimes. They know that industrial slavery can never be enforced in Montana while that press is in existence.

The corporations, their official tools and their army of thugs, their multitudinous organizations of businessmen, every courtesan journalist, the boot-leggers and gamblers, the underworld, all know these things.

The lines are tightly drawn. The stage is set for the second act.

That is why in Butte to-day you pass a dozen men in every block with one hand in their coat-pockets. That is why the men marked by the copper-barons go armed and ready and avoid dark places. That is why, every night in Butte, the machines filled with heavily armed mercenaries, circle the Bulletin office hour after hour in the dark still hours of the early morning. That is why, in the shadows of the Bulletin plant, the Red Guard of Butte stands every night, waiting grimly for the attack that is inevitable unless the power of publicity causes the plotters to abandon their plans. That is why the nation may soon be shocked by a tale of another attack of the wolves of capitalism on a working class institution and may be thrilled by the story of its defense.

If it occurs, the red history of Butte will take on a deeper tinge of crimson and the list of casualties will include those who are not of the workers.

NOT Massakern i Centralia i staten Washington inträffade på vapenstilleståndsdagen 11/11 1919. Bägge sidor skyllde på den andra och händelseförloppet kunde inte redas ut. Se artikeln "Centralia Massacre" på en.wikipedia.org.

Kopplingen mellan romanens kolstrejk och folkmordet på armenierna

Sent i *Ett rekommendationsbrev* finns det cirka 70 sidor långa kapitel med rubriken "Ruskin Howard och mattexperten", som bland annat innehåller socialisttidningens redogörelse för massakern i Sinai och "de intellektuellt-radikala tidskrifternas" reaktioner på denna.

Därefter följer skildringen av hur Howard låter sig övertalas att engagera sig för armeniernas sak. Det vore lätt hänt att läsaren uppfattar det senare avsnittet som en omotiverad utveckling, men enligt min mening bör detta inslag uppfattas som väsentligt för helheten och ha ingått i planen från början.

Medlemmar av familjen Rockefeller var sedan länge inriktade på att använda delar av sina stora förmögenheter på välgörenhet och filantropi av olika slag, och Rockefeller Jr. var inget undantag. Genom The Rockefeller Foundation understödde han gärna kristna grupper som for illa runt om i världen.

Bland radikaler rimmade denna välgörenhet utomlands illa med hur samma familj samtidigt behandlade sina arbetare hemma i Amerika. Samma reaktion finner vi i romanen: "Som det låter i en gammal operettvisa: 'Man ska aldrig låta högra handen veta, vad den vänstra – foten gör!'" (se vidare i Mbl 42, s. 34)

En folkgrupp som The Rockefeller Foundation kom att engagera sig för var armenierna, som ju är kristna. Armeniernas situation i Turkiet hade varit svår redan tidigare, men under världskriget eskalerade förföljelsen på ett förfärande sätt. Företagsledaren Cleveland H. Dodge kom att ställa sig i ledningen för The American Committee on Armenian Atrocities, som bildades 1915 (kallades åren 1918-19 American Committee for Relief in the Near East; senare Near East Relief). En av de tidigaste och största bidragsgivarna till insamlingen var – The Rockefeller Foundation.

The New York Times

THURSDAY OCTOBER 7, 1915 (3:5)

ALREADY HAS \$75,000
TO HELP ARMENIANS

Rockefeller Foundation Leads
Donations to American Com-
mittee with \$30,000.

The Rockefeller Foundation contributed \$30,000 yesterday to the fund being raised to aid the Armenians who are being driven from their homes by the Turkish Government. This brings the amount already collected up to \$75,000.

About June 20 he was taken out toward Diarbekir and murdered in a general massacre on the road.

"Professor Natigian who had studied at Ann Arbor, was arrested about June 5 and shared Professor Tenekejian's fate on the road.

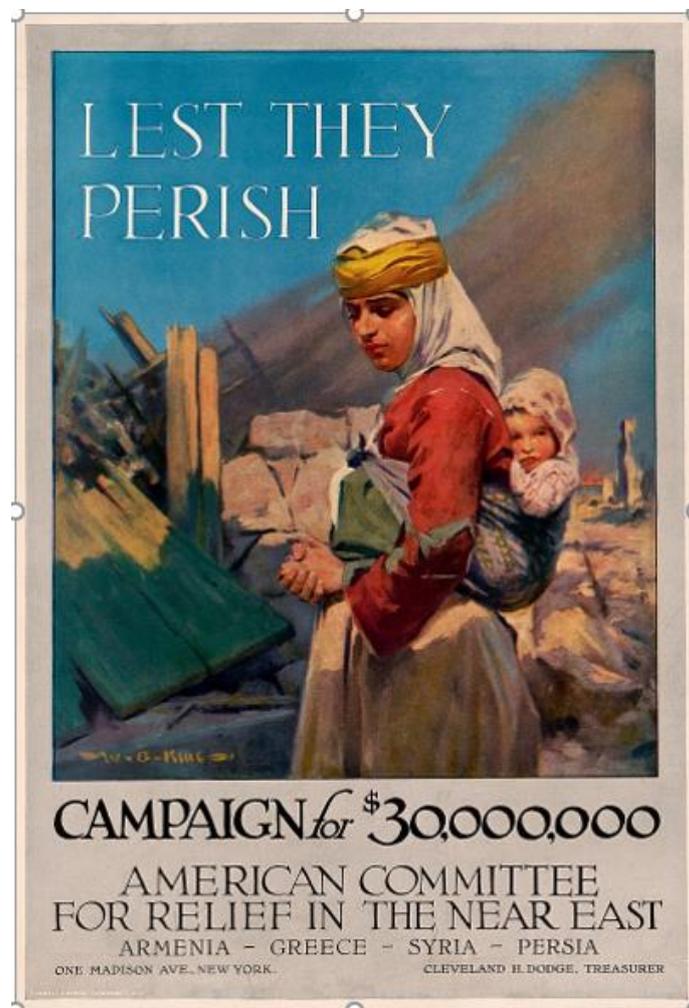
"Professor Vorperian, a Princeton man, was taken to see a man beaten almost to death and became deranged. He started into exile under guard with his family, about July 5, and was murdered beyond Malatia.

"Professor Boojicanian, an Edinburgh graduate, was arrested with Professor Tenekejian, suffered the same tortures, and in addition had three finger nails pulled out by the roots, and was killed in the same massacre.

"Of the male instructors four were killed on the road in various massacres, and three who have not been heard from probably suffered the same fate. Two are sick in the American Hospital; one is in

Som framgått tidigare (s. 24) kom Cleveland H. Dodge att förknippas med the Bisbee deportation. John Reed pekade på sambandet i sitt tal i september 1920 vid *The Baku Congress of the Peoples of the East*:

The same gentleman who is now in charge of bringing aid to the starving Armenians, Mr. Cleveland Dodge who writes emotional articles about how the Turks have driven the Armenians into the desert, is the owner of big copper mines where thousands of American workers are exploited, and when these workers dared to go on strike the guards protecting Mr. Dodge's mines drove them at the point of the bayonet out into the desert – just as was done to the Armenians.³⁶

Kampanjaffisch för American Committee for Relief in the Near East. Lägga märke till raden "Cleveland H. Dodge. Treasurer" i nedre högra hörnet.

³⁶ Länk till John Reeds tal i Baku: [DEBSWHATCANWEDO \(marxisthistory.org\)](http://DEBSWHATCANWEDO.marxisthistory.org). Det citerade finns på s. 2, andra spalten.

The New York Times

MONDAY, SEPTEMBER 27, 1915

(5:6,7)

TALES OF ARMENIAN HORRORS CONFIRMED

Committee on Atrocities Says
500,000 Victims Have
Suffered Already.

NATIONAL PROTEST URGED

Suggestion That Germany and Austria
Be Held Responsible—Outrages
on Americans.

Professor Samuel Train Dutton, Secretary of the Committee on Armenian Atrocities, made public yesterday a preliminary statement of the committee outlining the result of its investigation of the terrible conditions existing among the Armenians. The committee says that the reports concerning the massacre, torture, and other maltreatment of Armenians of all ages abundantly are confirmed by its investigation.

Other members of the committee besides Professor Dutton are Cleveland H. Dodge, Arthur Curtiss James, Rabbi Stephen S. Wise, John R. Mott, Frank Mason North, James L. Barton, William Sloane, D. Stuart Dodge, and others.

The statement issued by the committee yesterday is as follows:

"A sub-committee has thoroughly investigated the evidence and has just made report to the full committee confirming in every particular the statement recently made by Viscount Bryce regarding the imprisonment, torture, murder, massacre, and exile into the deserts of Northern Arabia of defenseless and innocent Armenians, including decrepit men, women and children, and their forcible conversion to Islam.

"Written testimonies of eyewitnesses whose names are known to the committee, but which obviously cannot now be made public, have been examined with utmost care. This testimony covers hundreds of pages, and the character and position of the authors and the poeltniveness of utterance carry absolute conviction.

"The witnesses examined include Armenians, Greeks, Bulgarians, Italians, Germans, Turks, Englishmen, Americans, business men, travelers and officials of great variety and rank. Not a single statement can be questioned as to the facts reported. These all agree in the declarations that from Smyrna on the west to Persia, and from the Black Sea to Arabia, a propaganda of extermination of non-Moslems is now being carried on by the Turkish Government far surpassing in ferocity and exceeding in destruction anything done by Abdul Hamid during his long career of massacre and extermination.

"The statements examined, many of which are in the possession of the committee, cover hundreds of towns and cities in which in many instances all of the Armenians have been killed outright, often after horrible torture, or sent to the desert to die of starvation, and that, too, with diabolical cruelty. The ostensible deportation of men, women, and children toward Mesopotamia is usually but a form of marching those starving, helpless, and frequently naked refugees out into the mountains to be outraged and butchered, sometimes by their guards, and sometimes by the Kurds who gladly co-operate in the work of destruction.

"Included among these refugees and victims are pupils and graduates from the American schools and colleges, teachers and professional men who have taken degrees in American and European universities, men and women who have represented the brains and enterprise of the country for a generation or more.

"The plan of procedure, which is identical in all parts of the country, seems to aim at the complete elimination of all non-Moslem races from Asiatic Turkey, and already that aim is in fair way of accomplishment so far as the Armenians are concerned.

"In several places American property has been seized, Americans searched, imprisoned and expelled from the country, their letters and telegrams, even in the United States, consular offices intercepted and their lives put in jeopardy. This, however, is of trivial importance compared with the work of destruction going on among the Armenians.

"Evidence seems to prove that probably 500,000 Armenians have already been murdered or forced to the desert, where only death awaits them unless relief is secured at once. And all this has taken place since March, and is now at the height of its gruesome fury.

"The committee is confident that if the press of the country should with all the emphasis at its command, voice its protest and call upon the Turkish Government to put an end to this crime against humanity and return the exiles who may yet be living to their homes, it could hardly fail to produce results.

"In view of the great influence which Germany and Austria exercise over their ally the American people cannot fail to hold them morally responsible if these atrocities are permitted to continue.

I *The New York Times* den 27 september 1915 publicerades ovanstående uttalande från The American Committee on Armenian Atrocities, bekräftande den omfattande förekomsten av "the imprisonment, torture, murder, massacre, and exile into the deserts of Northern Arabia of defenseless and innocent Armenians [...]".

Hämtat från <http://www.genocide-museum.am/>

Hellström har tagit sig friheter när det gäller kronologin. Som framgått grundades hjälpkommittén för armenierna 1915, medan vi i romanen redan är framme vid början av 1919. Detta är ändå ganska rimligt.

I och med USAs inträde i kriget 1917 hade ju nämligen Turkiet blivit fiende, vilket i sin tur hade satt käppar i hjulet för det amerikanska hjälparbetet. Men efter krigsslutet hade den pågående armeniska katastrofen aktualiserats på nytt, i och med att hjälparbetet kunde återstartas.

Den armeniska frågan var aktuell också på annat sätt. Den var en bland otaliga andra som diskuterades vid fredsförhandlingarna i Paris – dit ju romanens Ruskin Howard mycket riktigt reser i spetsen för sin armeniska kommitté.

II. Ludlow-massakern 1914 och opinionen mot John D. Rockefeller Jr.

Vi vet att Gustaf Hellström var engagerad i sociala frågor och det är knappast förvånande att han tog intryck av de skakande förhållanden han fick kännedom om och de upprörande händelser, som tidigare hade inträffat eller som rent av inträffade just under hans tid i Amerika.

Avsikten med den fortsatta dokumenteringen kring Rockefeller Jr. är dels att förmedla ytterligare information, dels att visa hur aktuell och uppmärksam just Rockefeller Jr. faktiskt var under åren efter Ludlow-massakern 1914.

Allra sist kommer som motvikt ett exempel på en nutida text som vill lyfta fram filantropen John D. Rockefeller Jr.

Ludlow

När strejken inleddes i september 1913 vräktes arbetarna från sina bostäder och tvingades bort från de hårt bevakade gruvbyarna, som låg i de smala dalgångar, canyons, på Klippiga Bergens östra sluttningar, där kolfyndigheterna fanns. Men arbetarna och deras familjer hade ingenstans att ta vägen utan tvingades skapa sig tältläger ute på slätten nedanför. Tältlägret i Ludlow låg strategiskt vid järnvägen, så att man kunde ingripa om bolaget försökte frakta fram strejkbrytare. Men detta gjorde också just detta läger extra utsatt. Man kom att tillbringa vintern och våren under återkommande trakasserier från gruvbolagets vakter och inhyrda ”detektiver” fram tills lägret skövlades och brändes den 20 april 1914.

Gruvfolk som man var kom invånarna till och med att förse tälten med primitiva utgrävda källare. Men sådana källare blev dödsfällor, när kvinnor och barn gömde sig där nere för att undkomma det mördande kulregnet under Ludlow-massakern. Gruvbolagets män tog sig nämligen till sist till att dränka in tälten i lättantändlig vätska och tända på. Av de minst 18 som dödades denna dag fanns två kvinnor och elva barn. De flesta kvävda till döds när tälten brann över deras huvuden, då gaser bildades och allt syre försvann.

Detta blev startskottet för "the 10-days war", då gruvarbetare från hela kolgruveområdet tog till vapen. Läs vidare i artikeln "Colorado Coalfield War" på en.wikipedia.org som sammanfattar skeendet från september 1913 till december 1914.

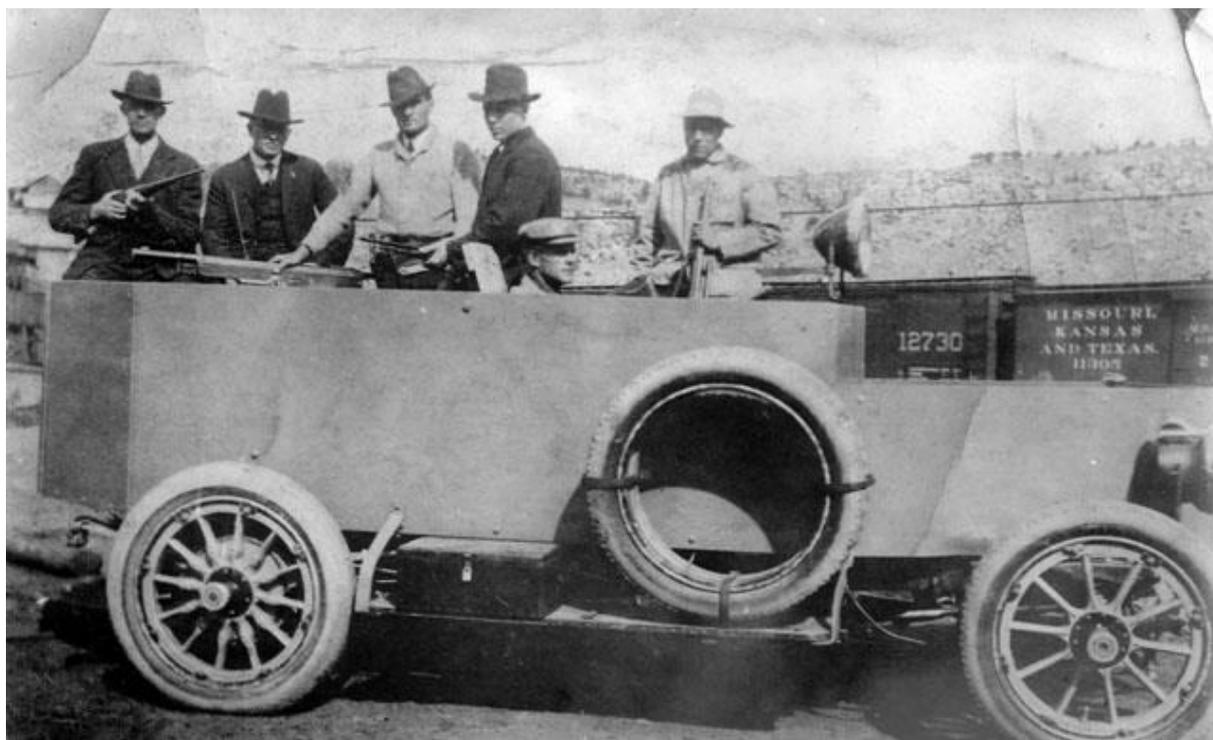

Bilderna på föregående sida och här ovan visar tältlägret före och efter massakern. På den senare bilden inspekteras förödelsen av personal från Röda Korset.

Bildkälla: Shanna Lewis: "Lessons from Ludlow: A Rockefeller Visits Southern Colorado". www.cpr.org (Colorado Public Radio).

The Death Special

Under striderna i West Virginia i samband med strejken där använde Baldwin-Felts detektivbyrå en bepansrad ombyggd T-Ford utrustad med automatvapen. Fordonet, som av gruvarbetarna kom att kallas "The Death Special", fraktades sedan till Colorado och användes där, bland annat i samband med Ludlow-massakern. Fotot här nedan visar fordonet med beväpnade detektiver från Baldwin-Felt ombord. På nästa sida återges inledningen till en artikel om "The Death Special" skriven av Paul V. Walsh.

Bildkälla: "Colorado Coalfield War" på en.wikipedia.org.

Text and drawings by Paul V. Walsh

As the recent riots in Los Angeles, California have underscored, the use of weapons in conflicts is not the exclusive domain of the military. This article will look at the use of improvised armored cars by civilians on two separate occasions in the United States during the early part of the 20th century.

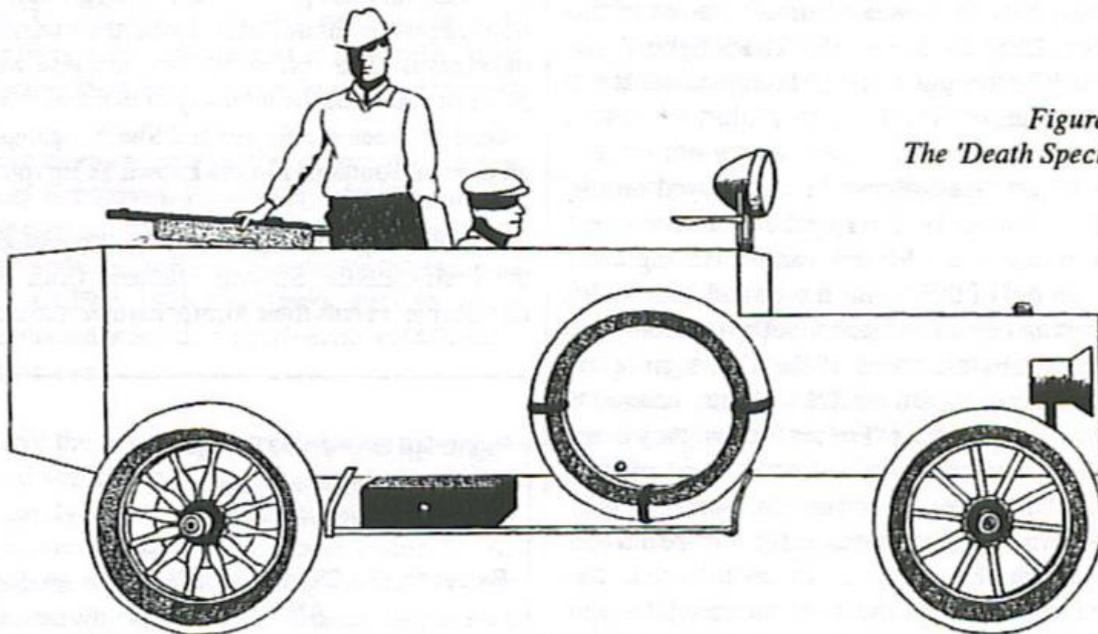

Figure A
The 'Death Special'

The 'Death Special' of the Colorado Coalfield War, 1913-1914

In September of 1913 a strike was declared by the miners of the Colorado Fuel and Iron Company (CFI) in Huerfano, Colorado (*the general location for all towns mentioned was between Pueblo, Colorado and south to the New Mexico border*). The strike would last for sixteen months and the accompanying violence would escalate into a war which included some 38 skirmishes and at least 70 deaths. The opposing sides of this 'war' consisted of the miners; the majority of whom were foreign immigrants from the Balkans, Austria and Poland, and the combined forces of the local government (controlled by CFI) which included the local Sheriff's Department, and the company security force, as well as the Baldwin-Felts Detective Agency.

The 'Death Special' was the brain child of the co-owner of the Baldwin-Felts Detective Agency, Albert C. Felts. Felts, who was acting as CFI's equivalent of a military advisor; purchased a Model 'T' Ford from a dealer in Denver (the car was actually paid for by the Vice President of the Rocky Mountain Fuel Company, W.C. Babcock).

Demonstrationer utanför John D. Rockefeller Jrs kontor

Upton Sinclair redovisar i *The Brass Check* hur han och några likasinnade i New York strax efter massakern organiserade möten och demonstrationer utanför John D. Rockefeller Jrs kontor på adressen 26 Broadway. Detta var så pass sensationellt att New York-pressen började redovisa skeendet (se notisen nedan), och därmed började också händelserna i Colorado att komma till allmänhetens kännedom.

**MOURNING PICKET LINE IN
FRONT OF ROCKEFELLER'S
OFFICE AS PROTEST BY SINCLAIR**

Men and Women, Wearing
Crepe, Parade in Front
of Famous 26 Broad-
way.

POLICE ARREST OUTFIT

Author Says Orders to Shoot
Down Colorado Miners Are
Issued From New
York.

[United Press Leased Wire Service.]
NEW YORK, April 29.—Upton Sinclair and four women members of the Liberal club, who established a "mourning" picket line about the Standard Oil offices at No. 26 Broadway in protest against the refusal of John D. Rockefeller, Jr., to arbitrate the Colorado strike differences, were arrested today soon after they had started the "picketing" of the building.

Sinclair appeared in front of the Standard Oil offices, shortly after 10 o'clock. He wore crepe about his left arm, and began pacing slowly back and forth before the entrance to the building. Within a few minutes he was joined by Mrs. Belle Newman Zilberman.

Mrs. Zilberman carried a white flag bordered in black and having five black stripes. In the center of the flag was a big red heart. She entered the building and endeavored to see Rockefeller, but was refused admission to his offices.

Others then arrived and joined Sinclair. When two traffic policemen arrived, four women, all in mourning, and Clement Richardson Wood, who said he was a student, were keeping the silent "picket" line with Sinclair. The women in the picket line, arrested with Sinclair were: Mrs. Zilberman, Miss Elizabeth Freeman, the English suffragette, Mrs. Remington Charter and Miss Dolma Lietner.

When first arrested, Miss Lietner refused to give her name but later she admitted her identity and said she had recently been in England where she was arrested with Mrs. Pankhurst. There was no disorder about the famous No. 26 Broadway while the mourning picketing was in progress. A crowd gathered and Sinclair and his "pickets" began to find it difficult to continue their march back

(Continued on page 2.)

”Sörjande demonstranter utanför Rockefeller's kontor ...”

(Jämför utdraget ut Sinclairs bok här nedan).

Klipp från *The Daily Gate City* (hämtat från

www.chroniclingamerica.loc.gov

När Rockefeller så småningom drog sig undan till den stora familjevillan i Tarrytown fortsatte man aktiviteterna där.

Här nedan följer de inledande sidorna till Sinclairs skildring i *The Brass Check* kring händelserna i Colorado och New York.

De sörjande demonstranterna i New York ("The Mourning Pickets")
(Utdrag ur Upton Sinclair, *The Brass Check* ³⁷)

I came back to America, and made an investigation of the Colorado coal-strike, and so began one of the most sensational episodes of my life. It is a long story, but I shall tell it in full, because it is not a personal story, but a story of eleven thousand miners with their wives and children, living in slavery in lonely mountain fortresses, making a desperate fight for the rights of human beings, and crushed back into their slave-pens by all the agencies of capitalist repression. I had been to Colorado, and knew intimately the conditions. Now the strike was on, and the miners and their families living in tent-colonies had been raided, beaten, shot up by gun-men. Finally a couple of machine-guns had been turned loose on them, their tent-colony at Ludlow had been burned, and three women and fourteen children had been suffocated to death. I sat in Carnegie Hall, New York City, amid an audience of three thousand people, and listened to an account of these conditions by eye-witnesses; next morning I opened the newspapers, and found an account in the "New York Call," a Socialist paper, and two inches in the "New York World"--and not a line in any other New York paper!

I talked over the problem with my wife, and we agreed that something must be done to break this conspiracy of silence. I had trustworthy information to the effect that young Rockefeller was in charge of what was going on in Colorado, though he was vigorously denying it at this time, and continued to deny it until the Walsh commission published his letters and telegrams to his representatives in Denver.³⁸ Evidently, therefore, Mr. Rockefeller was the shining mark at which we must aim. It happened that one of the speakers at the Carnegie Hall meeting had been Mrs. Laura G. Cannon, whose husband was an organizer for the United Mine Workers, and had been thrown into jail by the militia and kept there without warrant or charge for a considerable time. So we called on Mrs. Cannon to go with us to the offices of Mr. Rockefeller.

We were received by a polite secretary, to whom we delivered a carefully phrased letter, asking Mr. Rockefeller to meet Mrs. Cannon, and hear at first hand what she had personally witnessed of the strike. We were invited to come back an hour later for our reply, and we came, and were informed that Mr. Rockefeller would not see us. So we presented a second letter, prepared in

³⁷ Som framgått redan tidigare kan *The Brass Check* laddas ned från nätet. Håll nere knappen Ctrl och klicka samtidigt på länken:

<https://ia800203.us.archive.org/7/items/cu31924026364251/cu31924026364251.pdf>

³⁸ Sinclair syftar på *The Commission on Industrial Relations*, som också är känd under namnet *the Walsh Commission* efter dess ordförande Frank P. Walsh. Se artikeln "Commission on Industrial Relations" på en.wikipedia.org. Se också avsnittet "The Walsh Commission / The Commission on Industrial Relations" på s. 60 här nedan.

advance, to the effect that if he persisted in his refusal to see us, we should consider ourselves obligated to indict him for murder before the bar of public opinion. To this letter the polite secretary informed us, not quite so politely, there was "no answer."

What was to be done now? I had learned by experience that it would be necessary to do something sensational. An indignation meeting in Carnegie Hall, attended by three thousand people, was not enough. At first I thought that I would go to young Mr. Rockefeller's office and watch for him in the hall, and give him a horse-whipping. But this would have been hard on me, because I am constitutionally opposed to violence, and I did not think Mr. Rockefeller worth such a sacrifice of my feelings. What I wanted was something that would be picturesque and dramatic, but would not involve violence; and finally I hit on the idea of inviting a group of people to put bands of crepe around their arms, and to walk up and down in front of 26 Broadway in dead silence, to symbolize our grief for the dead women and children of Ludlow. I called a group of radicals to discuss the project; also I called the newspaper reporters.

Picketing, except in labor strikes, was a new thing at that time, though the suffragists have since made it familiar. The novelty of the thing, plus the fact that it was being done by a group of well-known people, furnished that element of sensation which is necessary if radical news is to be forced into the papers. A dozen reporters attended our meeting at the Liberal Club, and next morning the newspapers reported the proceedings in full.

So at ten o'clock, when I repaired to 26 Broadway, I found a great crowd of curious people who had read of the matter; also, a number of reporters and camera-men. The reporters swarmed about me and besought me for interviews, but according to agreement I refused to speak a word, and began simply to walk up and down on the sidewalk. I was joined by three ladies who had been present at the meeting of the night before, one of them Elizabeth Freeman, a well-known suffragette. A number of others had promised to come, but apparently had thought better of it in the cold light of the morning after. However, the deficit was made up by a lady, a stranger to us all, who had read about the matter that morning, and had hastily made herself a white flag with a bleeding heart, and now stood on the steps of 26 Broadway, shrieking my name at the top of her voice. It had been agreed that the "mourning pickets" were all to preserve silence, and to make no demonstration except the band of crepe agreed upon. But alas, we had no control over the actions of this strange lady!

Of course there were a number of policemen on hand, and very soon they informed me that I must stop walking up and down. I explained politely that I had made inquiry and ascertained that I was breaking no law in walking on the sidewalk in silence; therefore I didn't intend to stop. So I was placed under arrest, and likewise the four ladies. We were taken to the station-house, where I found myself confronting the sergeant at the desk, and surrounded by a dozen reporters with note-books. The sergeant was considerate, and let me tell the

entire story of the Colorado coal-strike, and what I thought about it; the pencils of the reporters flew, and a couple of hours later, when the first edition of the afternoon newspapers made their appearance on the street, every one of them had three or four columns of what I had said. Such a little thing, you see! You just have to get yourself arrested, and instantly the concrete-walls turn into news-channels!

There is one detail to be recorded about this particular action of the news-channels. The United Press, which is a liberal organization, sent out a perfectly truthful account of what had happened. The Associated Press, which is a reactionary organization, sent out a false account, stating that my wife had been arrested. My wife, knowing how this report would shock her family and friends in the South, sent a special delivery letter to the Associated Press calling their attention to the error, but the Associated Press did not correct the error, nor did it reply to this letter. My wife's mother, an old-fashioned Southern lady, took the first train out of Mississippi, to rescue her child from jail and from disgrace; but by the time the good lady reached New York, she was so ill with grief and shame that if her child had really been in jail she could have rendered but little assistance. All she could do was to inform her that even though she was not in jail, her father had disinherited her after reading his morning paper. My wife was informed by lawyers that she was in position to collect large damages from the Associated Press, and from every newspaper which had printed the false report. Some thirty suits were filed, but my wife's health did not permit her to go on with them.

We were taken to the Tombs prison, where the ladies sang the Marseillaise, and I wrote a poem entitled "The Marseillaise in the Tombs," and again found it possible to have my poetry published in the New York newspapers! The magistrate who tried us was an agreeable little gentleman, who allowed us to talk without limit--the talk all being taken down by the reporters. The charge against us read "using threatening, abusive and insulting behavior." The witnesses were the policemen, who testified that my conduct had been "that of a perfect gentleman." Nevertheless we were found guilty, and fined three dollars, and refused to pay the fine, and went back to the Tombs.

The newspapers tore me to pieces for my "clownish conduct," but I managed to keep cheerful, because I saw that they were publishing the news about the Colorado coal-strike, which before they had banned from their columns. The "New York World," for example, published a sneering editorial entitled, "Pink-tea Martyrdom." "No genuine desire to effect a reform actuates them, but only morbid craving for notoriety." But at the same time the "World" sent a special correspondent to the coal-fields, and during the entire time of our demonstration and for a couple of weeks thereafter they published every day from half a column to a column of news about the strike.

I spent two days and part of a third in the Tombs. Every day the reporters came to see me, and I gave interviews and wrote special articles--all the news

about Colorado I could get hold of. And every day there was a crowd of ten thousand people in front of Twenty-six Broadway, and young Rockefeller fled to his home in the country, and "Standard Oil," for the first time in its history, issued public statements in defense of its crimes.

Upton Sinclair, *The Brass Check*, s142–146

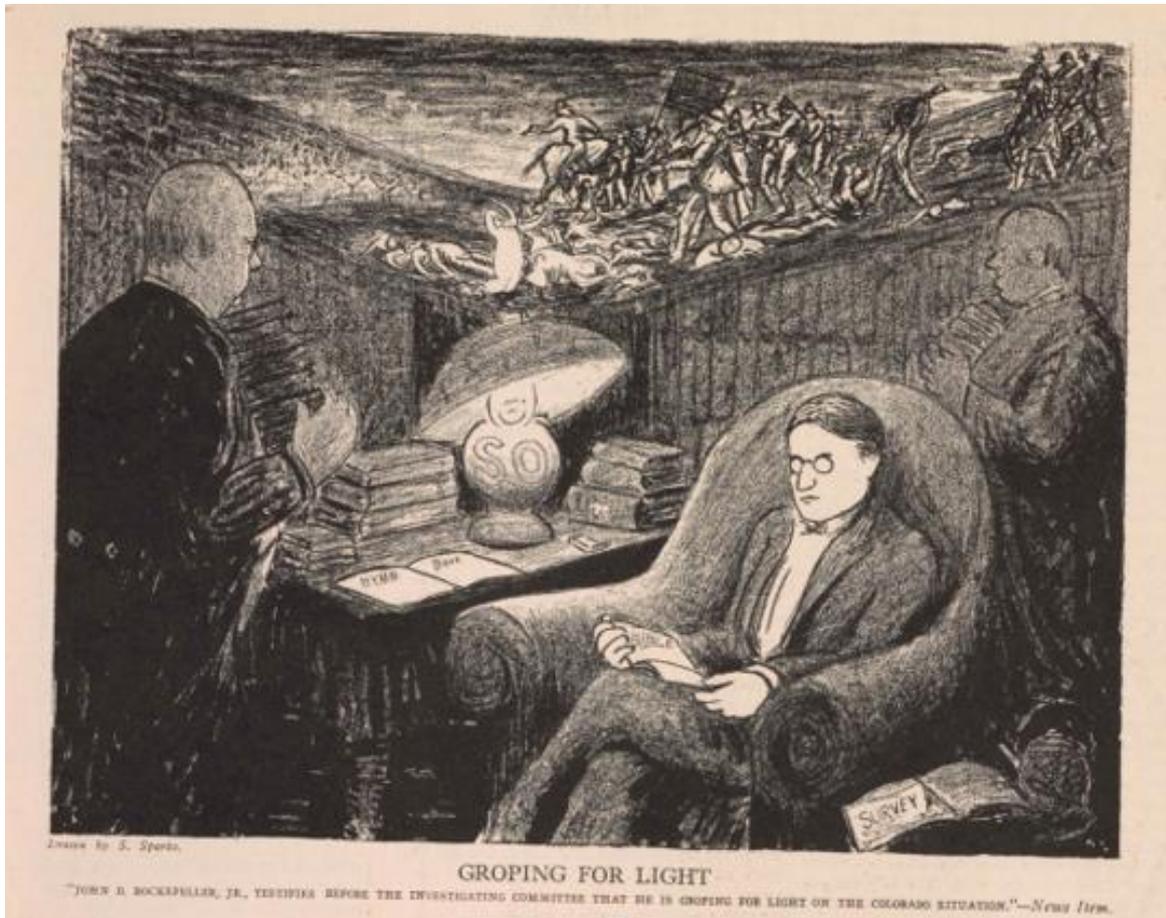
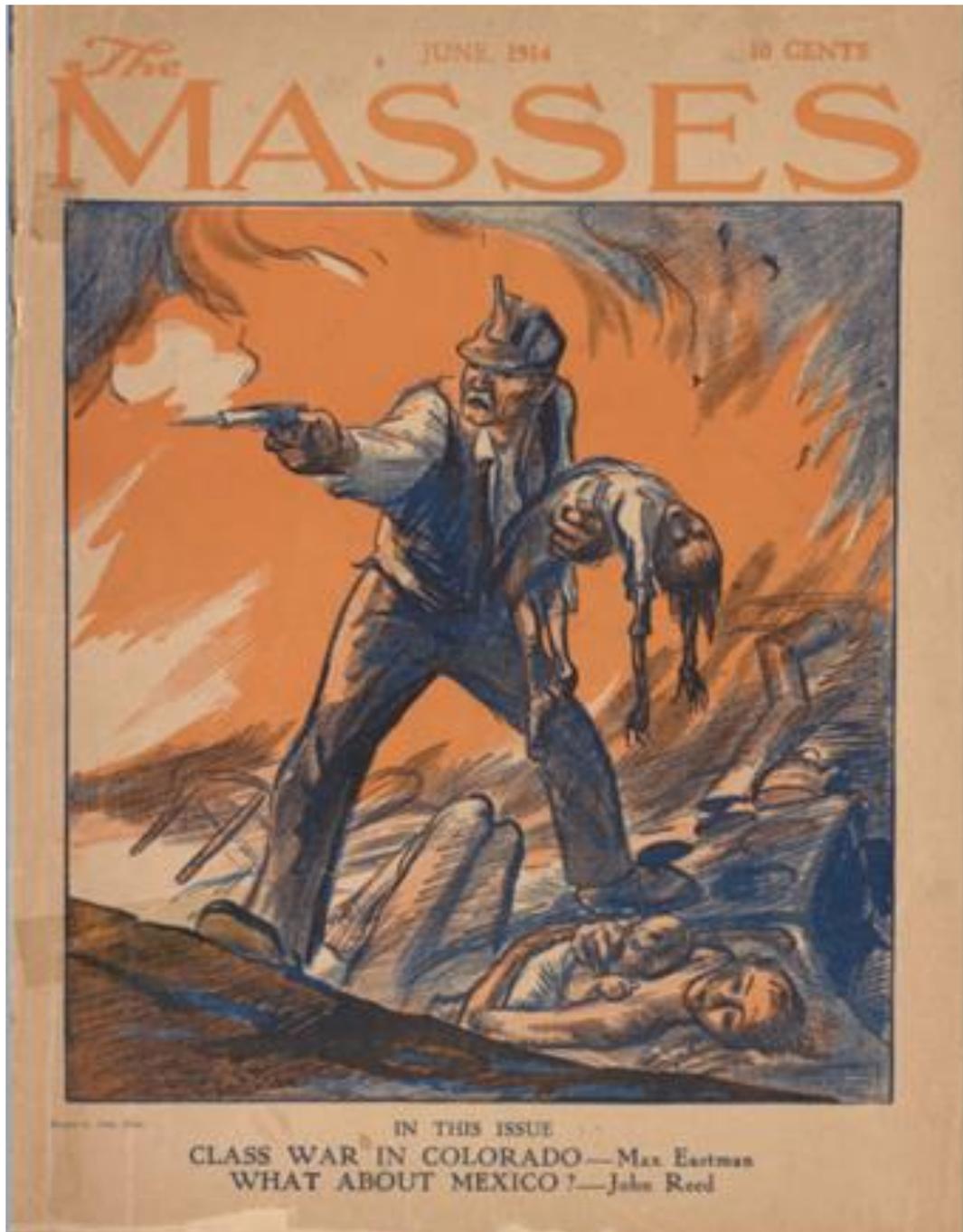

Bild från *The Masses* juni nummer 1914 (s. 15). I teckningens bakgrund ser vi en scen från våldsamheterna i Colorado, medan John D. Rockefeller Jr. inför sitt vittnesmål i kommissionen söker klarhet – i Bibeln och i psalmboken.

Bildtext:

FAMLAR EFTER LJUS

John D. Rockefeller, Jr., vittnar inför undersökningskommissionen att han famlar efter ljus när det gäller situationen i Colorado.

John Sloans omslag till *The Masses* juninummer 1914 illustrerar Max Eastmans artikel "Class War in Colorado" (se nästa sida). En gruvarbetare avfyrar sin revolver samtidigt som han bär sitt ihjälsvulna barn över armen. Tältlägret brinner och frun och ett spädbarn ligger framför honom på marken.

The MASSES

Vol. V. No. 9: Issue No. 37.

JUNE, 1914

Max Eastman, Editor.

CLASS WAR IN COLORADO

Max Eastman

"FOR EIGHT DAYS it was a reign of terror. Armed miners swarmed into the city like soldiers of a revolution. They tramped the streets with rifles, and the red handkerchiefs around their necks, singing their war-songs. The Mayor and the sheriff fled, and we simply covered in our houses waiting. No one was injured here—they policed the streets day and night. But destruction swept like a flame over the mines." These are the words of a Catholic priest of Trinidad.

"But, father," I said, "where is it all going to end?"

He sat forward with a radiant smile.

"War!" he answered. "Civil war between labor and capital!" His gesture was beatific.

"And the church—will the church do nothing to save us from this?"

"The church can do nothing—absolutely nothing!"

"Yes, this is Colorado," he said. "Colorado is 'disgraced in the eyes of the nation'—but soon it will be the Nation!"

I have thought often of that opinion. And I have felt that soon it will, indeed, unless men of strength and understanding, seeing this fight is to be fought, determine it shall be fought by the principals with economic and political arms, and not by professional gunmen and detectives.

Many reproaches will fall on the heads of the Rockefeller interests for acts of tyranny, exploitation, and contempt of the labor laws of Colorado—acts which are only human at human's worst. They have gone out to drive back their cattle with a lash. For them that is natural. But I think the cool collecting for this purpose of hundreds of degenerate adventurers in blood from all the slums and vice camps of the earth, arming them with high power rifles, explosive and soft-nosed bullets, and putting them beyond the law in uniforms of the national army, is not natural. It is not human. It is lower, because colder, than the blood-lust of the gunmen themselves.

I put the ravages of that black orgy of April 20th, when a frail fluttering tent city in the meadow, the dwelling place of 120 women and 273 children, was riddled to shreds without a second's warning, and then fired by coal-oil torches with the bullets still raining, and the victims screaming in their shallow holes of refuge, or crawling away on their bellies through the fields—I put that crime, not upon its perpetrators, who are savage, but upon the gentlemen of noble leisure who hired them to this service. Flags of truce were shot out of hands; women running in the sunlight to rescue their children were whipped back with the hail of a machine gun; little girls who plunged into a shed for shelter were followed there with forty-eight calibre bullets; a gentle Greek, never armed, was captured running to the rescue of those women and children

dying in a hole, was captured without resistance, and after five minutes lay dead under a broken rifle, his skull crushed and three bullet holes in his back, and the women and children still dying in the hole.

It is no pleasure to tell—but if the public does not learn the lesson of this massacre, there will be massacres of bloodier number in the towns.

For you need not deceive your hearts merely with the distance of it. This is no local brawl in the foothills of the Rockies. The commanding generals are not here, the armies are not here—only the outposts. A temporary skirmish here of that conflict which is drawing up on two sides the greatest forces of the republic—those same "money interests" that have crushed and abolished organized labor in the steel industry on one side, and upon the other the United Mine Workers of America, the men who stand at the source of power. This strike in Colorado does not pay—in Colorado. It is a deliberately extravagant campaign to kill down the Mine Workers' Union, kill it here and drain and damage it all over the country. And you will neither know nor imagine what happened at Trinidad, until you can see hanging above it the shadows of these national powers contending.

It is not local, and moreover it is not "western." You can not dismiss the bleeding here with that old bogus about the wild and woolly west. Fifty-seven languages and dialects are spoken in these two mining counties. The typical wage-laborers of America—most of them brought here as strike-breakers themselves ten years ago—are the body of the strike. Trinidad with its fifteen thousand has more of the modern shine, more ease and metropolitan sophistication than your eastern city of fifty thousand. It is just a little America. And what happened here is the most significant, as it is the most devastating human thing that has happened in America since Sherman marched to the sea.

Between one hundred and fifty and two hundred men, women, and children have been shot, burned, or clubbed to death in these two counties in six months. Over three hundred thousand dollars' worth of property has been destroyed. And the cause of this high record of devastation, in a strike so much smaller than many, appears bodily in the very first killing that occurred. On the 6th day of last August, Gerald Lippiat, a Union organizer, was shot dead on the main street of Trinidad by Belcher and Belk, two Baldwin-Feltz detectives, one of whom was at that time out on bail under a murder charge in his home state of West Virginia. That was three months before the strike, and for three months before that these two detectives and others had been in this district engaged in the business of spotting union members for discharge from the mines—a fact which illumines Rockefeller's statement that only ten per cent. of his employees were union men.

"Just let them find out you were a union sympa-

thizer," I was told by a railroad man, "and that was enough to run you down the cañon with a gun in the middle of your back. It was an open shop for scabs—that's the kind of an open shop it was."

And this fact, verified on all sides, is not only sufficient ground for a strike, but it is ground for a criminal indictment under the laws of Colorado. So indeed are most of the complaints of the miners, for Colorado has a set of excellent mining laws stored away at the capitol. Five out of the seven demands of the strikers* were demands that their employers should obey the laws of the State—an incident which shows more plainly than usual what the State is in essence, an excellent instrument for those who have the economic power to use it.

I quote these formal demands in a footnote, but I think for human purposes the informal remarks of Mrs. Suttles, who tried to keep a clean boarding-house at the Strong mine, and "doesn't care a damn if she never gets another job, so long as she can tell the truth and put her name to it," are more valuable.

"What was the complaint? Well, it was everything. It was dirt, water, scrip, robbery. They kept everybody in debt all the time. Lupi was fired and compelled to pick up his own house and move it off the property, because he wouldn't trade at the company store. Why, I says, if the Board o' Health even, would come up here and take a look at the water out o' this boarding-house—show me any human being that'll drink refuse from a coal mine! It was hay, alfalfa, manure—everything come right through the pipes fer the men to drink—and if that ain't enough to make a camp strike, I'd like to know what ain't! It was black an' dirty an' green an' any color you want to call it—and when I'd enter a complaint they'd say, 'Who's kickin'?' An' I'd tell 'em the man's name, an' they'd say, 'Give him his time! Let him get to hell out o' here, if he don't like it!'

"I give 'em a bit o' their own medicine, too. They had a couple o' these millionaire clerks down here from Denver once, an' they didn't have enough of the La Veta water brought down for their own table. I

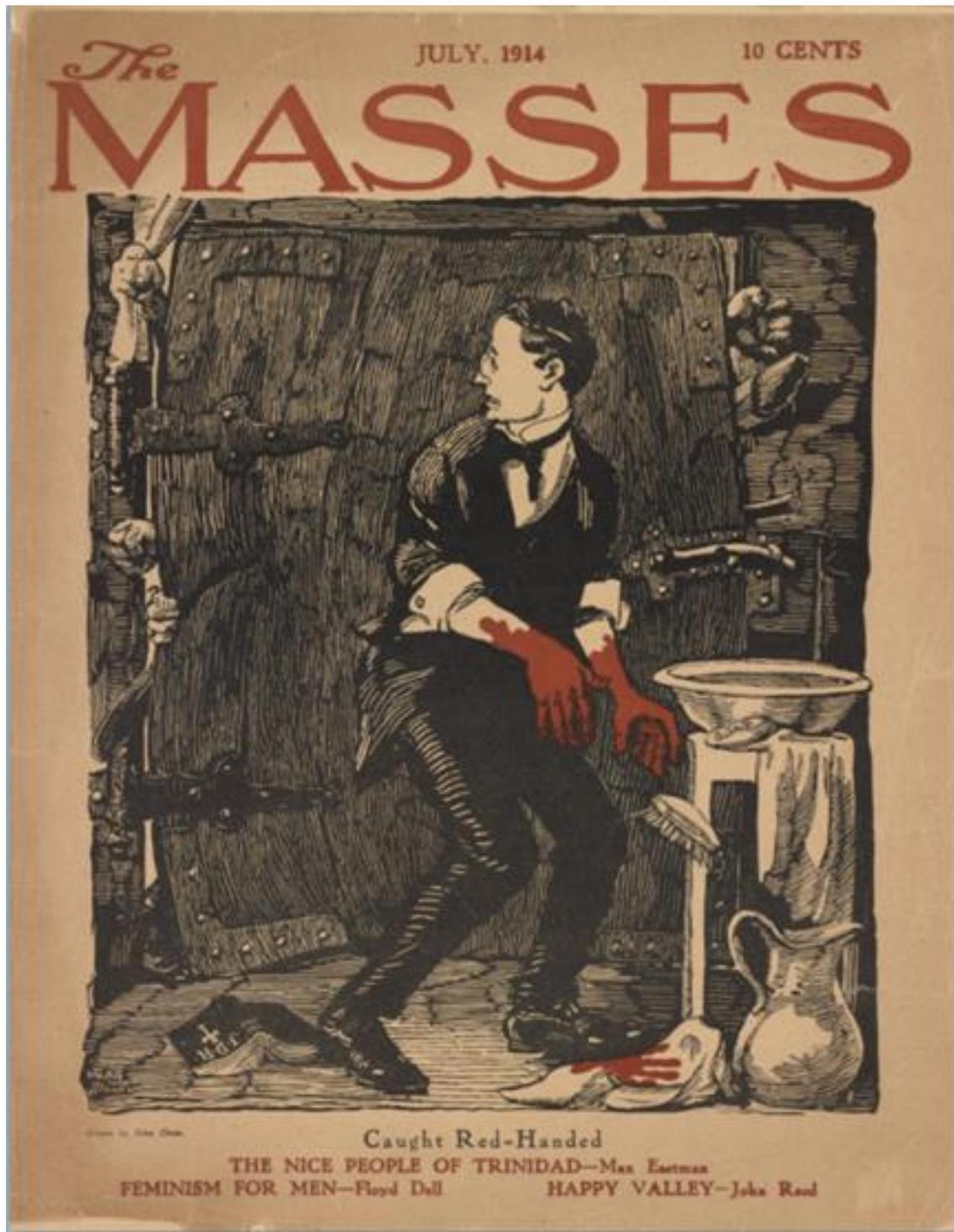
* These are the formal demands of the miners:

1. Recognition of the union.
2. Ten per cent advance in wages on the tonnage rates and wage scale (in accordance with the Wyoming day wage scale).
3. Eight hour day for all classes of labor in and around the mines and coke-ovens.
4. Pay for all narrow work and dead work (including breaking, timbering, removing falls, handling impurities).
5. Check weighmen elected by miners without interference.
6. The right to trade in any store, and choose boarding-place and doctor.
7. Abolition of the guard system.

But let it be understood that the strike is not directed against any specific evil or evils, but against an entire system of penance incredible to behold in this century—a system, against which unionism is absolutely the only defense. Recognition of the union or feudal serfdom in these mines—that is the issue.

Max Eastmans långa artikel "Class War in Colorado" finns i juninumret 1914 av *The Masses*. Det som avbildas här ovan är artikelns inledande sida.

Kompletta nummer och årgångar av Eastmans *The Masses* och *The Liberator* kan laddas ned från *Marxists Internet Archive*. Adress: www.marxists.org (Klicka in på startsidan, klicka sedan på pilen vid *Select Periodical* och välj önskad tidskrift från den omfattande listan.)

John Sloans omslag till *The Masses* julinummer 1914: John D. Rockefeller Jr ”påkommen med blodiga händer”. Starka gruvarbetare försöker slå in dörren. En Bibel med initialerna ”J.D.R.” har hamnat på golvet.

Bilden och underlaget för kommentaren har hämtats från www.laborarts.org.

Anarkistiska bombattentat 1914, efter Ludlow

Efter Ludlow-massakern (1914) organiserade bland andra Upton Sinclair manifestationer vid Rockefeller's pampiga fastighet Kykuit i Tarrytown, dit Rockefeller Jr. hade dragit sig tillbaka efter all uppståndelse.³⁹ Tarrytown ligger vid Hudson River ca 40 km norr om mellersta Manhattan. Kykuit bör vara inspirationen till Cosmo Howards privathotell i Hellströms roman.

En italiensk anarkistgrupp som kallades Galleanister (efter Luigi Galleani, som propagerade ”handlingens propaganda” – ”propaganda of the deed”) försökte genomföra ett attentat mot fastigheten i juli 1914, men misslyckades då tändningen inte fungerade. Dock kom polisen dem på spåren.

Även ett annat attentatsförsök misslyckades (4 juli), denna gång initierat av den Vilniusfödde anarkististen och publicisten Alexander Berkman, som också hade organiserat demonstrationer mot Rockefeller. Bomben hann aldrig placeras ut vid Rockefeller's fastighet eftersom den exploderade i förtid i en sexvåningsfastighet vid Lexington Avenue på Manhattan, varvid tre av anarkisterna dödade men också en helt oskyldig hyresgäst.⁴⁰

Liksom jag menar är fallet med Ludlow-massakern har attentatsförsöken sommaren 1914 inga uppenbara motsvarigheter i romanen *Ett rekommendationsbrev*. Hellström har ju säkerligen hört talas om dem och haft dem i åtanke när han funderat kring upplägget av sin roman, men som framgått ovan inträffade de mer konkreta förebilderna till konflikter och bombattentat betydligt närmare i tiden.

³⁹ Sinclair: *The Brass Check*. s. 188.

⁴⁰ Källor: Artiklarna ”Alexander Berkman” och ”Lexington Avenue explosion” på en Wikipedia.org.

Margaret Sangers artikel ”Cannibals” i *The Woman Rebel* (maj 1914)

Som framgår på flera ställen i det redovisade materialet lyfte Rockefeller Jrs kritiker gärna fram hans kristna engagemang; exempelvis undervisade han tydligen gärna i söndagsskolan. Sådant ansåg man rimma illa med hur hans arbetare och deras familjer behandlades i kolgruvedistriktet.

Jag finner det anmärkningsvärt att Gustaf Hellström inte alls tycks ha intresserat sig för att utveckla den typen av kristendomskritiska resonemang i sin roman. Gustaf Hellström och religionen – ämnet vore kanske värt en egen text. Vem skriver den?

I Margaret Sangers våldsamma angrepp på John D. Rockefeller Jr. under rubriken ”Cannibals” i den egna tidskriften *The Woman Rebel*, maj 1914, återkommer temat nästan som ett mantra. Hon ser verkligen religionen som ett opium för arbetarbefolkningen. Särskilt irriterad i sammanhanget tycks hon vara över Rockefellerns engagemang för KFUM/KFUK (YMCA/YWCA).

Hon återkommer också flera gånger till massakern i Ludlow. Ofta citerad på nätet finner man artikelns slutkläm: ”But remember Ludlow! Remember the men and women and children who were sacrificed in order that John D. Rockefeller, Jr., might continue his noble career of charity and philanthropy as a supporter of the Christian faith.”

Margaret Sanger var i samtiden mycket uppmärksammad för sina kontroversiella kampanjer för barnbegränsning – dock var hon uttalad motståndare till abort.⁴¹

Här följer Sangers häftiga angrepp på Rockefeller Jr. i sin helhet:

Cannibals

Compared with the diseased, perverted, hypocritical ghouls of American “civilization,” cannibals strike you as simple, healthy people who live in an earthly Utopia. If they feed and fatten upon the charred flesh of human beings, cannibals at least do not hide behind the sickening smirk of the Church and the Y. M. C. A. They are open, frank, and straightforward in their search for food. They eat their victims outright. They do not use the charred skulls and skeletons of women and children as the foundation of institutions that will hide the cries and shrieks of the tortured, or attempt to kill the nauseating stench of their bloody breath by vomiting forth the perfumed hypocrisies of the Baptist Church – words of peace on earth and goodwill toward men.

Cannibals are not so cowardly that they must employ Maxim guns in the wholesale slaughter of men, women and children. They do not employ starving sneaks to burn the evidence of their nightmarish appetites, or fear

⁴¹ Se artikeln Margaret Sanger på en.wikipedia.org.

themselves to look upon the disembowelled and dismembered corpses of the men, women and children who are sacrificed to promote great works of charity and philanthropy.

Cannibals, you see, are uncivilized, primitive folk, low in the scale of human intelligence. Their tastes are not so fastidious, so refined, so Christian, as those of our great American coal operators, who have subsidized the State of Colorado, and treat the President of the United States as an office boy – these leering, bloody hyenas of the human race who smear themselves with the stinking honey of Charity to attract those foul flies of religion who spread pollution throughout the land.

Have we workers been inoculated with this foul pollution of the spirit, this poison that is being spread by the Young Men's and Young Women's Christian Associations and by those churches which are subsidized by the murderous masters of America?

Certainly we have if we do not boycott the Baptist Church and its allies, those "Christian Associations", that are subsidized by the Rockefellers and other criminals in order to kill the spirit of the workers of America.

Certainly we have been if we remain silent or inactive in the campaign against the poison of the "religion" that is weakening and killing the spirit of the American workers.

Hämtad från www.libcom.org

Working women! Keep away from the Y. W. C. A. as you would from a pesthouse. It is based upon the slavery and torture of the workers of America, upon the bodies of toilers who have been killed in the mines and factories, and upon the bodies of those who have protested against being so murdered – shot down by Maxim guns and burned up with Standard oil. These substantial buildings have been built by those Christians who riddled the bodies of women and children with bullets when they attempted to escape from a burning pit to a place of safety. It is they who are conferring favors upon you, in order to rob you of your freedom.

They want to inculcate in you the stupid spirit of submission to their mastery. They want to feed you upon the vapid innocuities of religion. They want to make you keep books with their God. They want to keep you in stupid ignorance of your own body, so that you, too, will some day be forced to breed children who can perform their horrible wholesale murders for them – who will shoot down all men and women and children who may dare question their mastery and their tyranny. They will force you to breed the cowards who murder those who are willing to die for freedom rather than to live in slavery.

But remember Ludlow! Remember the men and women and children who were sacrificed in order that John D. Rockefeller, Jr., might continue his noble career of charity and philanthropy as a supporter of the Christian faith. Steer clear of those brothels of the Spirit and morgues of Freedom!

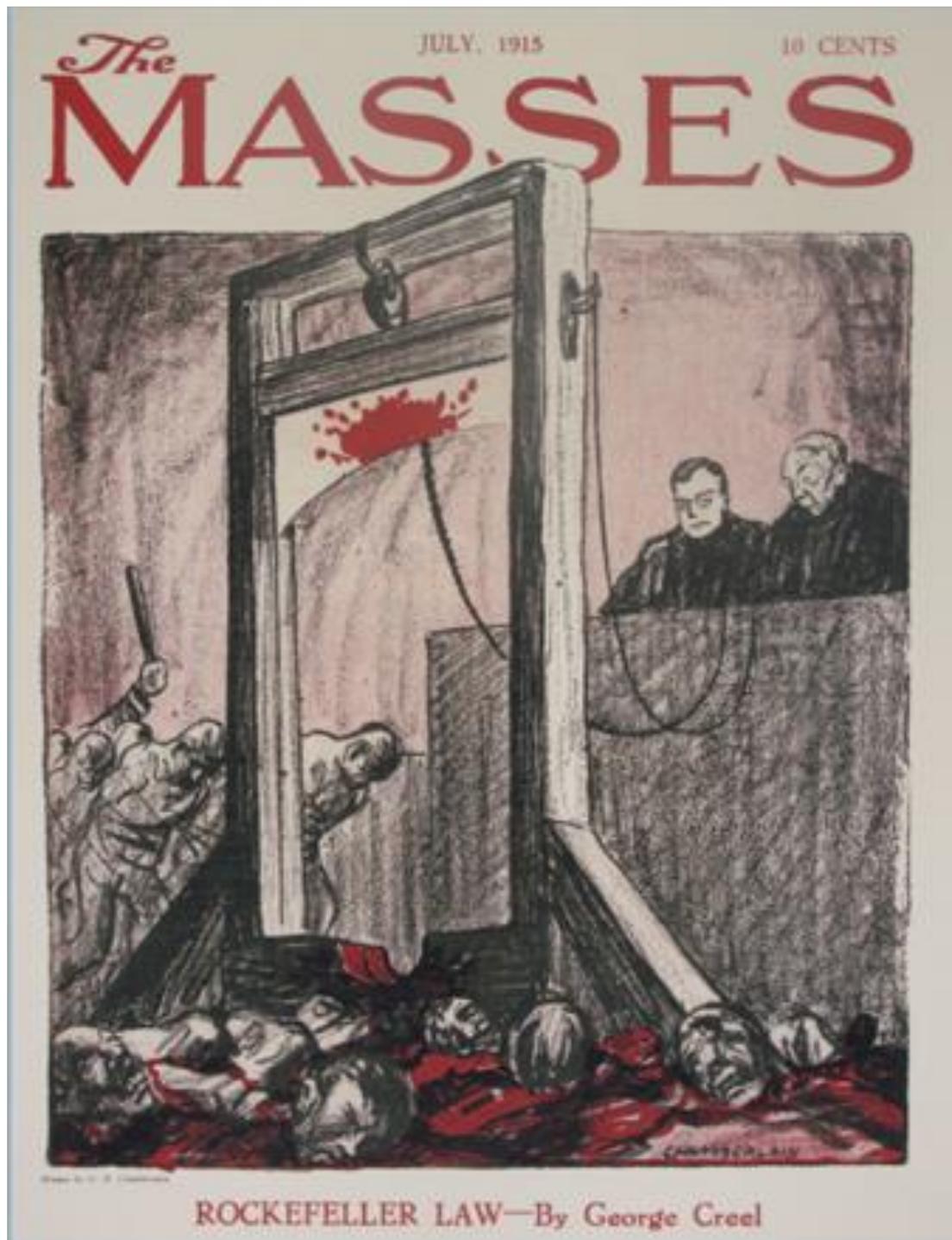
The Walsh Commission / The Commission on Industrial Relations

Sinclair syftar i ett citat ovan från *The Brass Check* (se s. 50) på *The Commission on Industrial Relations*, som också är känd under namnet *the Walsh Commission* efter dess ordförande Frank P. Walsh.

Walsh, som i grunden var arbetarvänlig, gick hårt åt Rockefeller Jr., som genom sina vaga och undvikande svar kom att framstå i en mindre smickrande dager.⁴² Han hade uppenbarligen vetat mer om utvecklingen vid Coloradogruvorna än han ville medge, något som Sinclair ju också hävdar i sin bok (se ovan s. 50).

Mycket kom alltså fram, som var till nackdel för Rockefeller Jr., men vissa medlemmar av kommissionen ansåg ändå att Walsh under förhören gick alltför hårt fram, med resultat att man inte kunde enas om en gemensam rapport. I stället skrevs tre. Se artikeln ”Commission on Industrial Relations” på en.wikipedia.org.

⁴² Walsh-kommissionens förhör med John D. Rockefeller Jr. i maj 1915 refererades dagligen i *The New York Times*. Referaten därifrån finns tillgängliga på hemsidan *History Matters*, som samlar resurser som stöd för högskolelärare och studenter. Adressen till Walsh-förhören är: <http://historymatters.gmu.edu/d/5735/>.

K.N.Chamberlains omslag till *The Masses* julinummer 1915 får uppfattas symboliskt. Ett antal män förs fram och avrättas med hjälp av en *giljotin* som fjärrstyrs av två domare, som har uppenbar porträttlikhet med John D. Rockefeller far och son (jfr bilden på s. 4, ovan). Bilden illustrerar George Creels artikel "Rockefeller Law", som hävdar att Rockefeller styr rättegångarna i Colorado från New York. Flera strejkande hotas av livstidsdomar efter striderna medan företagens män tycks gå fria. Se artikeln på nästa sida!

The MASSES

Vol. VI. No. 10

JULY, 1915

Issue No. 50

ROCKEFELLER LAW

George Creel

THE sentence of life imprisonment passed upon John Lawson, leader of the Colorado strikers, marks the lowest depth to which American justice has yet been dragged. It is no new thing for captains in the labor movement to be robbed of life and liberty by hostile courts, but the Lawson trial is set apart from all others by a certain ruthless contempt for the forms of law and the decencies of public opinion.

The press of the nation was careful indeed to record the indictment of Lawson for murder, and most scrupulous in spreading the news of his conviction, but never at any time has any metropolitan daily printed the history of that indictment or acquainted people with details of the trial. To have done so would have been to expose a patent, shameless conspiracy in which the Rockefeller money and the Rockefeller power were used to complete the work of extermination that a hired soldiery left unfinished.

The grand jury that indicted John Lawson was not summoned according to law, its membership being selected by a sheriff notorious for his subserviency to the Rockefeller company. Among those that he picked were mine guards who had taken part in the massacre at Ludlow, Rockefeller employees and business men who derived their incomes from commercial relations with the coal operators.

An honest judge, brought in from another county, held that the jury was "packed," and rather than face the ugly facts that would have been exposed, the indictments against Lawson and scores of others were dismissed or abandoned. Informations were then asked for by the operators to take the place of these indictments, and when the district attorneys of the coal counties refused to issue them, the servile attorney-general of the state took the law in his own hands, and filed murder charges. Thus, on the action of a single man, and that man elected by the coal companies, all the union leaders were called upon to answer to the law with their lives.

Some score or more were tried, and in every case the high-priced attorneys of the Rockefeller Company appeared as special prosecutors, using Rockefeller money to collect evidence, "work up" affidavits and manufacture sentiment. Despite this influence, and the fact that the men were tried by unfriendly judges and juries, all of them were acquitted with the exception of two or three found guilty of assault. As a consequence, the trials halted while Senator Hayden, a Rockefeller attorney, steered through the legislature a bill providing for the creation of an *extra judge* whose business it should be to try the murder cases against the union leaders. No sooner was the bill passed than Carlson, coal company governor, appointed one Granby Hillyer to the office. When the news came to Lawson he said, "I am convicted right now."

Hillyer was a one-horse lawyer who had been used by the coal operators to aid the higher-priced Rockefeller attorneys in preparing the cases against the union men. His principal business was the procurement of affidavits, although in four cases he had been permitted to make speeches and appear in the actual prosecution. As if this were not disqualification enough, he had been most outspoken in his condemnation of the strikers, branding them repeatedly as murderers and outlaws. Yet this man, when a change of venue was asked, had the effrontery to say that he was without prejudice and felt convinced that he could give the accused a fair deal.

As a test of Hillyer's ability "to deliver the goods," one Zancanelli was put on trial as a prelude to the Lawson case. At a previous trial of this man the jury had disagreed, standing eight to four for acquittal. Hillyer "delivered." Zancanelli was found guilty of murder and sentenced to imprisonment for life.

His jury was not drawn from the box as directed by law. Over the bitter and continued objections of his lawyers, the sheriff was allowed to hand-pick a panel, and as in the case of the grand jury, men were selected who were notorious for their furious prejudices against the strikers, Rockefeller mine guards, Rockefeller employees, Rockefeller merchants, Rockefeller adherents—these were the sort that the Rockefeller sheriff herded into the courtroom, and it was from this body of enemies that

Zancanelli was made to choose the twelve "peers" to pass upon his life. During the very trial itself, the defense introduced an affidavit proving that one of the jurors had wagered openly that he would either "hang the jury or hang the dago," yet Hillyer, with face set in stone, refused to take cognizance of it.

Seeing that the machinery was in perfect running order, with Engineer Hillyer at all times ready with the oil can, the case of the State vs. John Lawson was called. To thirty-three men left over from the Zancanelli panel, the sheriff added fifty more that he had picked out, and from that array of grim, implacable faces, Lawson was forced to select twelve. The duly elected prosecuting officials of Las Animas County were pushed aside as being untrustworthy, and the attorney-general journeyed from Denver to Trinidad to act as first aid to Hillyer.

Conviction was a foregone conclusion! These, then, are the facts that the metropolitan press has failed to mention. Let it be borne in mind, also, that it was never alleged, and is not now, that John Lawson himself committed murder or was even near the place where murder was committed. The death specifically charged was that of one Nimmo, a deputy who fell in one of the many skirmishes that took place between Rockefeller gunmen and the strikers prior to the coming of the militia. Lawson's guilt consists in having been district president of the United Mine Workers, the theory being that he was responsible for the acts of the members of the organization.

If this be law, then why is John D. Rockefeller, Jr., not on trial for his life? It was Rockefeller money that hired Baldwin-Felts detectives, gunmen and "soldiers" who shot down strikers in the open street, riddled them with machine guns, and burned their women and children at Ludlow. For every Rockefeller mercenary who met with death, ten strikers have filled graves, and scores are invalids by reason of brutal treatment in filthy jails. Go to Mary Petrucci, the twenty-four-year-old mother who lost three little ones at Ludlow; ask her to name the murderer of her children, and she will not fail to say "Rockefeller."

The country holds no gentler soul than the big Scotch-American who rose from breaker-boy and miner to be the chosen leader of his fellows. There was never a day during the strike that John Lawson did not preach peaceful resistance to the desperate men of the twenty-eight nationalities that Rockefeller injustice had driven out into tents on the mountain-side. In equal degree there was never a day that young Rockefeller did not write commendatory letters to his bloodthirsty lieutenants or amplify his declaration that he would stand by them no matter what the cost in life or thousands.

At the very moment when Rockefeller was begging Lawson to confer with him in New York, and telling an eager press what a fine fellow Lawson seemed to be, and how he meant to go to Colorado to visit the mines with Lawson, he *knew* that his attorneys, paid by his money, were plotting against John Lawson's life. It is of a piece with the ghastly hypocrisy that provided a retreat for migratory birds and gave millions to promote health in China at a time when sixteen thousand men, women and children were knowing cold, hunger and despair in Colorado as a result of a Rockefeller policy of lawless penury.

The conviction of Lawson does not end the campaign of extermination. There are many other union leaders yet to be tried, and the presence of Hillyer on the bench, and the method of letting a Rockefeller sheriff hand-pick Rockefeller juries, together with the aid of Rockefeller attorneys, point inevitably to their conviction and sentences of life imprisonment.

Regardless of cost, the leaders of organized labor must be taught that revolt against Rockefeller dominion is not only futile but a crime that will shut them away from the light of day forever. Careless of the shame to a state, the debauching of justice, and the desperation of the working class in the United States, the world must be shown that the pious philanthropist of 26 Broadway has not been engaged in the business of crushing wretched toilers, but that he has been dealing with a lot of "murderous agitators." The press has attended to it.

Filantropen John D. Rockefeller

Bilden av John D. Rockefeller Jr. har naturligtvis skiftat beroende på tidpunkt och inte minst beroende på betraktarens allmänna inställning. I de radikala kretsar där Gustaf Hellström rörde sig åren 1918–20 var bilden av kolgruve-magnaten Rockefeller verkligen en helt annan än den bild av *filantropen* Rockefeller som så småningom skulle bli den mer allmänt vedertagna.

Men man får komma ihåg att Rockefeller Jr. under den aktuella perioden faktiskt ifrågasattes även i borgerliga tidningar och av den s.k. allmänna opinionen. Som framgår av artikeln nedan tog det lång tid och stora ansträngningar innan Rockefellers namn åter igen kunde förknippas med det som sägs ha varit hans verkliga intresse – filantropin.

Idag är det sannolikt den senare bilden som dominerar, åtminstone utanför de radikalaste kretsarna. För balansens skull har jag därför valt att avsluta den här dokumentationen med ett textutdrag där de filantropiska böjelserna lyfts fram. Kolgruvekonflikten och Ludlow-massakern sopas visserligen inte undan, men om Rockefellers hade något eget ansvar för dessa händelserna blir i sammanhanget tämligen oklart, tycks det mig.

(Här nedan återges alltså några avsnitt från en text skriven 2014 och hämtad från www.biography.com/business-figure/john-d-rockefeller-jr. ”John D. Rockefeller Jr. / Biographer / Philanthropist (1874–1960)”)

Philanthropist John D. Rockefeller Jr. was the only son of John D. Rockefeller and heir to his fortune. He is known for building Rockefeller Center in New York City.

[---]

Early Years

Although John D. Rockefeller Sr. and Nelson Rockefeller typically occupy the spotlight of their family legacy, it was John D. Rockefeller Jr. who made the family name synonymous with philanthropy. Born on January 29, 1874, in Cleveland, Ohio, "Junior" grew up alongside three sisters: Alta, Bessie and Edith. His father, John D. Rockefeller Sr., was the nation's first billionaire, yet wealth didn't appeal to John Jr.

Homeschooled until the age of 10, John D. Rockefeller Jr. went on to attend Brown University. After graduating in 1897, he worked for his father at the Standard Oil headquarters in New York City. In the early 1900s, a series of scandals erupted at the company. Disenchanted, in 1910, John Jr. decided to leave the business world behind him in order to pursue philanthropic interests.

Public Life

It wasn't long after he left the company that John D. Rockefeller Jr. found himself embroiled in controversy. More than 2,000 miles away, at the Rockefeller-owned Colorado Fuel and Iron Company, a six-month strike

had been raging: An estimated 9,000 coal miners were demanding union recognition, improved hours, wages and housing. The strike, which had begun in September 1913, became violent shortly thereafter, prompting Colorado Governor Elias Ammons to bring in the state National Guard. The strike continued into the winter, and matters escalated when miners and their families were evicted from their company homes, forced to live in tents throughout the winter months. By the spring of 1914, the situation had worsened; relationships had become hostile between Guard members and protesters, who refused to give in.

A tragic breaking point occurred in April 1914, when private security contractors opened fire on the tent colony. More than 40 miners and their family members were killed, including two women and 11 children.

A board member at the company, John D. Rockefeller Jr. was blamed for the violence at the Colorado Fuel and Iron Company, and was subsequently called to testify in front of Congress. Public opinion turned against the Rockefellers thereafter, as newspaper articles lambasted the heir to the Rockefeller legacy.

Undeterred, Rockefeller Jr. would spend years mired in the controversy, gradually restoring the family's public image through his philanthropic work. Along with his father, he helped create a number of philanthropic institutions, including the Rockefeller Institute, the General Education Board and the Rockefeller Foundation. He may be best known for creating Rockefeller Center in New York City, funding the restoration of Colonial Williamsburg and donating the land for the U.N. Headquarters.

In the years following World War I, John D. Rockefeller Jr. advocated for better industrial working conditions. During World War II, he helped establish the United Service Organizations, and raised more than \$300 million to help men and women serving in the U.S. Armed Forces. He also donated extensively to conservation various projects, stretching from Acadia National Park in Maine to Yosemite National Park in California.
[---]

Citation Information

Article Title: John D. Rockefeller Jr. Biography

Author: Biography.com Editors

Website Name: The Biography.com website

Access Date: August 15, 2021

Publisher: A&E Television Networks

Last Updated: April 15, 2019

Original Published Date: April 2, 2014